ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК



Година XXIII — Број 484
Субота, 8. април 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ









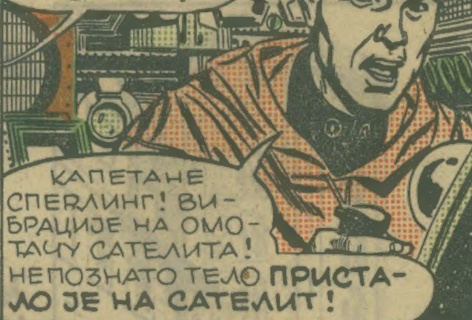














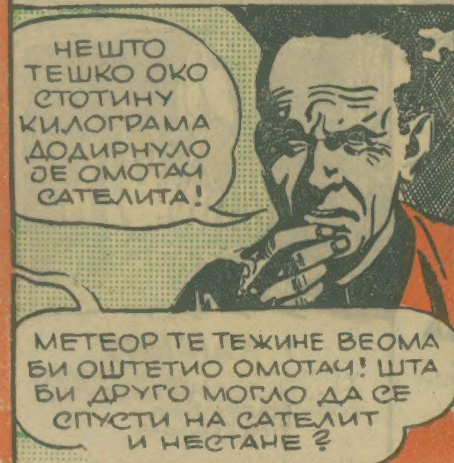
















НАСТАВИЋЕ СЕ

ШИЉА НОВИНАР

Шиља одлучио да се бави новинарством па отишао до једног стогодишњака да о њему пише:

— Пре свега — рекао му је Шиља — да ли бисте могли да ми кажете чему треба да захвалите што сте доживели сто година.

— Пре свега томе што сам се родио 1861. године — одговори му мирно старац.

УВЕК ОПТИМИСТА

— Човек мора увек да буде оптимиста и да не види све црно. Сваку ствар треба да гледа с њене ружичасте стране — саветовао је Шубукле.

— Потпуно се слажем с тобом — рече му Попај — само бих молио да ми објасниш како изгледа та ружичаста страна код зубобоље.

ДА ЈЕ БИО ДЕВОЈЧИЦА

Једног дана у јеку другог светског рата на фронту се нашли један поред другог Пера и Попај. Немци су страшно тукли из топова и бомбардовали из авиона. Одједном Попај чу како Пера уздише:

— Ех, да је моја мама била у праву, куд би ми крај био...

Попај искористи затишје и упита га шта је тиме мислио да каже. Пера га тужно погледа и одговори:

— Пре мог рођења, моја мама била је убеђена да ћу бити девојчица.

ДОСТА О БЕСПАРИЦИ

Седео Пера са тројицом пријатеља у кафани.

Један је уздахнуо.

За њим је уздахнуо други.

За овим трећи.

На то је Пера љутито узвикнуо.

— Када ћете једном престати да говорите о беспарици.

ОНДА НИЈЕ РЕКАО НИШТА

Гаја донео књижицу која је била пуна опомена. Ујка Паја се разгоропадио и изгрдио га на сав глас.

— Шта ти је рекао ујка Паја? — питала га после Белка.

— Треба ли да изоставим све ружне речи?

— Наравно!

— Онда није рекао ништа.

БРАТ БРАТУ...

Имам једну идеју која вреди брат брату 20.000 динара — каже Попај чика Баји.

— А колико тражиш за ту идеју? — упита га чика Баја.

— Пет стотина динара у готову.

Прича о ЖЕНИ морнару

За време рата за независност, у једну поморске битке између енглеске фрегате „Геријер“ и америчког ратног брода „Конститјушен“, Џорџ Бекер — најнеобичнији морнар који је икад носио америчку морнарничку униформу — неуморно је пуцао на енглеске „плавокапуташе“ чија се палуба није видела од дима. У једном тренутку, док је пунио своју пушку, њен кундак затресао се од непријатељског картеча. Зрна су ударила толико близу да су му заувек „обележила“ десну руку.

Један морнар који је стајао тик уз њега нашалио се мало грубо, као што је већ обичај међу поморцима.

— Срећан си ти! Сада ћеш имати чиме да се хвалиш пред џурама кад се вратимо у луку.

Мада је био прилично уплашен због таквог блиског сусрета са смрћу, морнар Бекер прснуо је у смех. Јер, Џорџ Бекер био је у ствари млада и лепа девојка Луси Брујер.



Луси Брујер била је једна од многих америчких жена и девојака које су се, преодевене као мушкарци, бориле у рату за независност. Међутим, она је једина која је служила у морнарици. За свој узор изабрала је Дебору Самсон која је своје ратне доживљаје описала у књизи „Успомене једне америчке девојке“. У њој је Дебора Самсон детаљно описала како је, преодевена у мушкарца, три године служила у пешадији. Од ње је Луси научила да се треба снабдети с два пара веома тесног мушког доњег рубља које је мењала уз највеће мере предострожности, марамама којима је чврсто обавијала прса и тесним прслуком — што је све допринело да сакрије своју припадност женском роду“.

Пре него што се пријавила у морнарицу, Луси Брујер је неколико дана проверавала свој нови изглед. Залазила је у крчме, ступала у разговор с непознатим особама на улици, ћаскала с девојкама. Њене бојазни полако је нестајало: мушкарци су је примали као равног себи а девојке су је ословљавале са „господине“. Најзад, сигурна да је неће препознати, Луси се пријавила у морнарицу под именом Џорџ Бекер. Униформа коју је добила идеално је одговарала њеним необичним потребама: широка морнарска блуза испод кратког комотног копорана, панталоне веће за два броја и широка шапка са заравњеним врхом и растреситом кратком перјаницом.

Пошто је одрасла на селу, Луси је често имала у рукама очеву пушку којом је плашила вране. Са мало вежбе, брзо је постала главни стрелац у одреду који је, после обуке, био додељен броду „Конститјушен“. Њено борачко место било је на главној катарци, тридесетак метара изнад палубе. С те извиђачке тачке она је „бирала“ кључне непријатељске морнаре кад би се енглески ратни бродови прикучили на домет њене пушке.

Борбени поклич „сви на своја места“ чула је први пут 19. августа 1812. године кад се њен брод сукобио са енглеском фрегатом „Геријер“. На њено велико чудо борба је није уплашила. Пунила је своју пушку, бирала непријатеља, испаљивала и поново пунила пушку готово и не мислећи шта ради.

Три године провела је Луси на броду „Конститјушен“ и за то време свега је једном дошла у опасност да је открију. Било је то њене прве ратне године, после победе њеног брода над непријатељском фрегатом „Јава“ недалеко од бразилске обале. Када је британски брод спустио своју заставу признајући пораз, Луси је кренула низ лествице од ужади да би се спустила на палубу. У једном тренутку нога јој је изгубила ослонац, она је посрнула и преко ограде пала у море. Морнари су јој добацили појас за спасавање и извукли је на палубу упола мртву.

Два морнара стали су да скидају с ње мокру униформу. Скинули су јој копоран, али кад су покушали да јој свуку блузу, она је дошла свести и скупила довољно снаге да викне како јој је већ добро и да је у стању да се спусти под палубу и пресвуче се без њихове помоћи.

Кад се рат завршио Луси се вратила родитељима у село и тек тада је свет дознао за њено учешће у рату и њене стрељачке подвиге. По наговору једног пријатеља Луси је написала своје успомене и објавила их у књизи „Жена морнар“, и то под својим правим именом. Књига је постигла огроман успех и била је распродата за веома кратко време.

Једина жена—морнар из америчког рата за независност завршила је своју каријеру као и све њене вршњакиње: удала се, основала породицу и живела мирним, срећним животом све до смрти.

У ДУХУ ВРЕМЕНА

Швајцарски композитор Ришар д' Гид, компоновао је комад за клавир који се звао „Четири симптома“. Поједини ставови носе следеће називе: „Жута грозница“, „Срчани инфаркт“, „Енцефалитис“ и „Епилептична криза“.

ЗАШТО БЕЗ СЛИКА

Неки Пикасов пријатељ посетио га је у луксузној вили у којој су сви зидови били празни.

— Зашто нигде нема ниједне твоје слике? — запитао га је пријатељ.

— Ех, драги мој. Зар ти не знаш колико су сада оне скупе?

ШЕЗДЕСЕТИ РОЂЕНДАН

Поводом шездесетог рођендана, хумориста Тристан Бернар добио је хиљаде честитки. После тога је дубоко почео да размишља, како да се захвали свим тим добрим људима који су га се сетили. Најзад је проблем био решен. Дао је да се одштампа на неколико хиљада картончића текст: Од свих жеља које сам примио за свој рођендан, ваша ме је највише дирнула.

ДОМИШЉАТОСТ

Госпођа Елинор Тавиш, Шкотланђанка из Единбурга, пожелела је да научи грчки и да посети ову лепу земљу. Али, требало је прво набавити новац. Госпођа Тавиш— рачунајући на ауторско право — започела је да пише свој први роман. Ова списатељка, жељна знања и путовања, има 72 године.

Ripley's — Веровали или не!



СМРТНА КАЗНА ЗБОГ ОПОМЕНЕ

ЈЕДАН МОРНАР С БРИТАНСКОГ АДМИРАЛСКОГ БРОДА „АСОСИЕЈШН“ БИО ЈЕ ОБЕШЕН ЗБОГ НЕПОКОРНОСТИ СТОГА ШТО ЈЕ УПОЗОРИО СВОГ ОФИЦИРА НА ПОДВОДНЕ СТЕНЕ КРАЈ СВОГ РОДНОГ ОСТРВА СИЦИЛИЈЕ.

ИСТЕ ТЕ НОЋИ „АСОСИЕЈШН“ И ЈОШ 2 РАТНА БРОДА КОЈА СУ ГА ПРАТИЛА НАЛЕТЕЛИ СУ НА СТЕЊЕ И ПОТОНУЛИ СА СВОМ ПОСАДОМ! (22 ОКТ 1707)



НА ОКРУГЛУ КУГЛУ

У КОПЕНХАГЕНУ (ДАНСКА) САГРАЂЕНУ 1637. ГОДИНЕ ЗА АСТРОНОМСКУ ОПСЕРВАТОРИЈУ, ВИСОКУ 35 МЕТАРА, МОЖЕ СЕ ПОПЕТИ САМО СПИРАЛНОМ ПЛАТФОРМОМ РУСКИ ЦАР ПЕТАР ВЕЛИКИ ПОПЕО СЕ НА КУЛУ И СИШАО С ЊЕ НА КОЊУ (1716)



МОСТ КОЈИ СЕ ГРАДИ СВАКЕ ГОДИНЕ

ЖЕЛЕЗНИЧКИ МОСТ У ДОЛИНИ ШТЕФЕНБАХ (ШВАЈЦАРСКА) У БЛИЗНИ СТАНИЦЕ ТИФЕНБАХ ТОЛИКО ЈЕ ПУТА РАЗОРИЛА ЛАВИНА ДА ГА САД ДЕМОНТИРАЈУ СВАКЕ ЈЕСЕНИ И ПОНОВО ПОСТАВЉАЈУ СВАКОГ ПРОЛЕћА! ЖЕЛЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ ОДРЖАВА СЕ САМО ЛЕТИ

НАЈВЕЋИ ГРУМЕН СРЕБРА

НА СВЕТУ — ТЕЖАК 835 КИЛОГРАМА — НАЂЕН ЈЕ У ЕСПЕНУ (КОЛОРАДО) 1894



7 НАРОВА

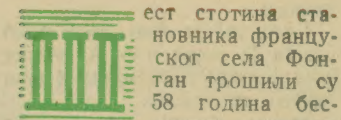
НА ЈЕДНОЈ ПЕТЕЉЦИ УЗРЕЛО ЈЕ У ВРТУ КЛАУДИЈЕ ЕЛКВИСТ У БЕКЕРСФИЛДУ (САД)



У КАМИНУ

У ПРЕДВОРЈУ ЗАМКА РЕБИ У ЕНГЛЕСКОЈ, НЕПРЕСТАНО ГОРИ ВАТРА ВЕЋ 700 ГОДИНА

ПРОШЛА СУ ЗЛАТНА ВРЕМЕНА



ест стотина становника француског села Фонтан трошили су 58 година бесплатно електричну струју, и то у неограниченим количинама. Електрична струја била је за Фонтан једини извор енергије а утрошена количина би била довољна за један мањи град од 12.000 становника. Најлепше од свега било је то што становници Фонтана нису давали за струју ни једну једину пару.

Привилегија овог села највише електрифицираног у читавој Европи, потиче из 1903. године, када је једна оближња електрична централа затражила да направи брану на једној реци коју су становници Фонтана сматрали за своје власништво. Са централом је склопљен споразум: село ће дозволити подизање бране ако му централа буде бесплатно давала струју.

Међутим, кад су 1946. године све електричне централе у Француској прешле у државно власништво, дирекција за електропривреду одбила је да призна старе привилегије и послала је селу рачун за 15 година уназад који је износио 340.000 франака. Председник општине једва је успео да спасе село од плаћања обећавши да ће Фонтан, ако му се стари дугови отпишу, убудуће редовно плаћати струју.

Али, кад су службеници дирекције покушали да у куће поставе струјомере, наишли су на огорчен отпор пред којим су морали да устукну. „Електрични рат" између Фонтана и дирекције трајао је све до недавно и завршио се поразом села: дирекција му је укинула струју. Тек тада су становници, уздишући за прохујалим златним временима, дозволили да им се монтирају струјомери.

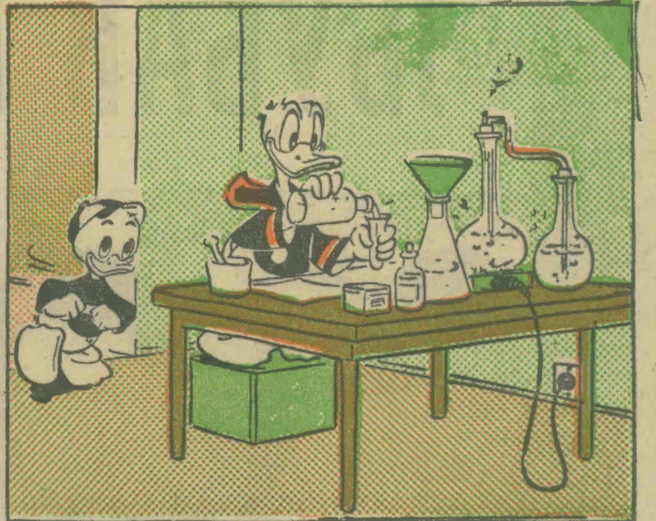
Ипак је забораван



Професор: Стално ми причате да сам јако забораван, а то није тачно! Ево, данас нисам заборавио кишобран, иако сам био у неколико кафана.











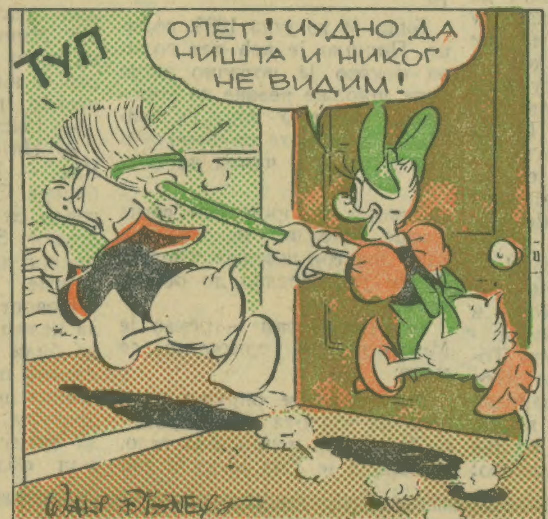
















ОБАВЕШТЕНОСТ

Релакција великог британског дневника „Дејли мирора", недавно је добила писмо од једног свог читаоца. Велики љубитељ шпагета пита релакцију када је у Италији жетва шпагета да би је у то време посетио.

ГРАД љубитеља циркуских вештина

Свима онима за које шарени свет циркуске шатре има мађијску привлачност град Гејнесвил, у Тексасу, учинио би се најзанимљивијим местом на свету.

Грађани Гејнесвла с поносом истичу да је њихов град једини у свету који има циркус у коме као артисти наступају домаћице, фармери, учитељи, професори — људи свих узраста и занимања. Спретни као прави циркуски артисти, они ходају по затегнутој жици, преврћу се на трапезу, језде стојећи на леђима белих коња и збијају кловновске шале. Међу звездама Гејнесвила налази се, поред осталих, и један бивши шериф. Циркус је отворен свим грађанима Гејнесвила, али под једним условом: нико не сме да захтева никакву новчану награду, јер су све његове „звезде" аматери који се овим баве из чистог задовољства и имају друго, стално занимање од кога живе и издржавају своје породице.

Сваког дана чланови циркуса вредно вежбају под будним оком једне домаћице која истовремено обавља дужност костимографа.

Аматерски циркус у Гејнесвилу постоји и ради 30 година. За то време зећ се створила нека врста циркуске традиције, тако да извесне породице стално дају играче на жици, друге веште јахаче, треће гимнастичаре. Врата циркуса отворена су и деци. Она најпре помажу у разним ситним пословима око одржавања циркуса и уче разне лакше вештине. Свако дете које има талента може бити сигурно да ће једног дана наступити као нова „звезда" ове необичне циркуске арене.

Рат и велики пожар који се догодио 1954. године, приморали су циркус да привремено затвори своја врата. Међутим, циркус је брзо био обновљен на велику радост града и околине. Јер, сваке суботе по подне шарена поворка циркуских кола напушта град да би преко недеље уметници-аматери приредили представу у неком оближњем насељу. Приход од представа служи искључиво за одржавање циркуса и набавку одела и потребних реквизита.



6.000 ВРСТА

Према подацима здравствене организације, данас у свету постоји, ни више ни мање, него 6.000 различитих средстава за умирење — у таблетама и у капљицама, У Сједињеним Државама се годишње изда 37 милиона рецепата за набавку ових средстава.

ЉУБАВ И СТРАДАЊА МИКИ МОТА



УМЕТАЊЕ СЕДЕФА У ШКОЉКУ. СЕДЕФ СТВАРА ФИНЕ БИСЕРЕ; — ГОРЕ: МИКИМОТО



СПЕЦИЈАЛНА СПРАВА ЗА БУШЕЊЕ РУПЕ У ЗРНУ БИСЕРА.

У чувеној чарапи Микимота нашло се крајем 1890. године доста новца за плаћање рачуна. Трговина тестом је доносила добру зараду а продаја уловљене рибе му је омогућавала експерименте при одгајању бисера.

Над породичном срећом наднела се само једна сенка, Мало пре краја године Микимото се разболео од напора да ишчупа тајну о бисерним шкољкама, Његова жена Ума му је доносила чај, масирала му болне удове, слушала га и храбрила.

— Не знам шта више да предузмем — говорио је Микимото. Лутам у мраку. Прво сам покушао да у шкољке ставим комадиће разбијеног стакла или грнчарије. Али оне су их избацивале. Затим парчиће седефа које сам поставио по ивици тела шкољке. Поред тога свакако постоји неко доба које више одговара него друго. А које је то? Две, три или четири године? Све сам покушао, све.

Експерименте је извршио са хиљаду шкољки у Јинмио Мару, које је дугачким конопљаним узицама везао за дно мора. Затим му је пало на ум да би боље успео покушај у узнемиреној, узбурканој води Тобе. Свим преосталим новцем Микимото је купио шкољке, натоварио на леђа и однео их у Тобу. Вода је ту била много дубља и немирнија. Уместо да веже шкољке ставио их је у бамбусове корпе које је велико камење повукло на дно.

— Јадни Микимото-Сан — говорили су стари пријатељи — померио је памећу сигурно...

Када је завршио посао вратио се кући и пао у постељу. Осећао је страховите болове и решио се да дигне руке од тог посла. Није ли за њега важнија угодна топлина домаћег огњишта. Требало је напустити све пројекте и остати код куће да ради у трговини тестом и зарађује да би издржавао породицу. Једном, уносећи му шољу чаја Ума клече поред свога мужа и упита:

— Ако ми дозволиш, драги супруже — попила бих шољу чаја с тобом.

— И ти си се доста напатила поред мене — промрмља он. Шта би рекла ако све напустим и посветим се само трговини тестом?

— Да напустиш све своје снове?

— Говоре да сам луд.

—То није важно. Причај ми о својој новој замисли.

— Погрешили смо од почетка — поче он пошто је попио гутљај чаја. — Покушали смо да зачнемо бисер нечим што није бисер. Да би се он створио мора се поћи од бисерне честице. Узећемо седеф из унутрашњости бисерних шкољки и њиме ћемо се послужити за наш следећи експеримент. Добијено зрно ћемо назвати вештачким бисером мада ће оно у ствари бити право, јер ће његово језгро бити седефно.

Ума му је дала за право и Микимото је одлучио да већ сутра отпочну.

Ујутру су обоје отишли чамцем до свог одгајилишта у Нишика Ура. Дућан су препустили деци и старамајци. Понели су шкољке свеже осемењене светлуцавим комадићима седефа.

Радили су цео дан а затим се вратили у Тобу.

Једна њихова ћерка је убрзо дотрчала и у даху рекла да је дошао неки човек из Јинмио Мара и јавио да је црвена плима продрла у пристаниште и уништила све њихове бисерне шкољке.

Заиста све шкољке су биле покривене финим црвенкастим прахом и мртве. Пропале су четири године мукотрпног рада. Микимото је финансијски пропао и више нигде није могао да добије кредит.

— За мене је ово крај! — рече он очајним гласом.

Напустио је дом и место и отишао на државно пољопривредно добро у околини Тобе. Али ту није могао дуго да се задржи па је написао Уми да жели да се врати. Једног дана добио је од ње писмо које га је расплакало:

„Не враћај се још — писала му је она. Ове године нећемо моћи да исплатимо наше дугове и боље је да се не појављујеш. Ако повериоци буду долазили рећи ћу им да не знам где си. Не заборави да те волим. Не враћај се пре пролећа, преклињем те."

Вратио се у Тобу једне пролећне ноћи. Породица га је дочекала раширених руку али га суседи нису видели. Крио се као какав зликовац. Желео је да види своја одгајалишта у Нишика Ура и Ума се понудила да га отпрати,

Било је то јула 1893. године. Прошло је већ пет година откако је потопио своје прве шкољке везане за конопљане узице. У зору су изашли у двориште окупано сунцем и ушли у чамац на обали.

Ускоро је пронашао своје корпе, извадио неколико и узео две три шкољке у шаку. Затим је одвеслао до острвцета у заливу.

— Уморан сам — рекао је Микимото — одморимо се мало.

Микимото се опружи и осети да топлота песка продире у његово исцрпљено тело. Изненада је Ума јекнула као да је неко ударио и крикнула:

— Хеј, чуј!

Подскочио је као опарен и отрчао до ње. Згрчена у песку, с ножем у једној шаци и шкољком у другој, отворених уста, она је пиљила у један блистави бисер.

— Најзад — узвикнуо је Микимото и срушио се у песак. — Успели смо!

Проверио је старост и врсту шкољке. Била је из корпе са шкољкама у које је убачен комадић седефа. Дрхтећим прстима отворио је још четири шкољке. У свакој од њих налазио се по један јајасти бисер. Нема сумње, Микимото је први човек на свету који је створио бисер. У његовом гласу се ипак осећао призвук разочарања:

— Нису округли!

— Није важно — рече му Ума. — Ти си први произвео бисере. Зар није тако? Произвео си један бисер помоћу другог. Зар је важан облик? Једног дана ћеш добити и округле.

Новост се муњевито пронела целим Јапаном. Бисери нису били округли али је Микимото открио начин да подстакне шкољке да производе драгуље. Сложио се са Умом да тренутно није толико важан облик колико добити што више јајастих бисера како би учврстили домаће финансије.

Да би се заштитио од бескрупулозних варалица исплатио је помоћу позајмица од добрих пријатеља све дугове и онда горда чела прошао улицама Тобе. Његов главни циљ је био да нађе погодно место за шкољке.

Острво које је желео да закупи звало се Татоку. Са своја два брата и једним Уминим, Микимото је образовао центар у Татоки и одмах су се латили посла. Пренели су тоне камења, песка и цемента да би озидали корита у којима ће почивати шкољке у својим корпама.

После тога су морали да прокрстаре целу област Шима да би нашли шкољке. Накупили су око 10.000 комада. Са много пажње и великом вештином отворили су сваку шкољку и унели по комадић седефа у њу. Затим су шкољке смештене у корпе у којима је требало да проведу четири године да би исхраниле страно тело што ће се једног дана претворити у блистави бисер.

Микимото је знао да ће добити само бисер јајастог облика али је своју жудњу за савршенством морао помирити са зарадом. Пре него што буде утрошио нове године за проналажење начина да добије округли бисер мораће да обезбеди капитал.

Једног јутра, док је Микимото у чамцу посматрао шкољке дотрчала је једна од његових ћерки и позвала га:

— Ото-Сан, Ото-Сан, дођите брзо кући!

Са неколико завеслаја стигао је до обале где је од ћерчице која је плакала сазнао да је његовој жени зло. Затекао је Уму како се на сламарици грчи од болова. Имала је грозницу а пулс јој је био убрзан.

Ујутру је болесница пренета у болницу у Киоту где су је прегледали најбољи лекари и утврдили да болује од стомачне инфекције и да је потребна операција. Хируршка интервенција је извршена и изгледало је да је успела. Међутим, трећег дана је дошло погоршање. Шеф лекара је позвао Микимота и рекао му да више нема наде. Болесница је такође осећала да ће умрети.

Изломљен болом отишао је у њену собу и пао на колена поред постеље.

— Не треба да плачеш, драги мој супруже, — рекла је и узела његову главу у своје слабе руке, па наставила: — Не плачи. Погледај. Моје очи су суве.

На њеном лицу више није било патњи. Добила је поново израз озарене лепоте.

— Не плачем — додаде она — јер сам срећна. Имала сам леп живот поред тебе који си ме волео изнад свега на свету. Добила сам петоро деце и сви су снажни и здрави и они нас воле. Треба да наставиш твоје радове. Немој да поклекнеш. Мисли на оно што имаш да урадиш.

— Без тебе не знам да ли ћу имати снаге — рече он погнуте главе.

— Бићу увек с тобом. Ти то знаш. Твој следећи задатак је да начиниш округли бисер. Када из шкољке будеш извадио прво округло зрно делићу с тобом твоју радост.

Глас јој је био тако слаб да га је једва чуо. А она се још једном насмешила и њен живот се угасио.

Микимото је имао тек 38 година али се више никад није оженио, остао је веран и мртвој Уми. Живео је сам још 60 година и са још више страсти радио. У својим одгајилиштима имао је 1902. године већ 250.000 бисерних шкољки. Био је то надљудски посао али га је обавио са својом браћом и зетовима.

Микимото је често путовао да би проширио тржиште и убедио јапанске трговце да је и вештачки бисер исто тако леп као и природни.

У јануару 1905. године имао је већ милион шкољки осемењених на разноврсне начине. Трговина се проширила али је Микимото добро знао да ће праву победу постићи тек кад одгаји округли бисер. То је постала његова фиксидеја.

Крајем јануара 1905. године црвена плима је поново напала његова одгајалишта убијајући све на свом путу. Шкољке је поставио врло дубоко и мислио је да су у безбедности. Читавих месец дана ветар није дунуо да потисне плиму црвених паразита према пучини и шкољке су почеле да умиру. После неколико недеља угинуло је 850.000 а нису дале ни један бисер. Жалови су били покривени црвено обојеним шкољкама, а њихова унутрашњост се распадала.

Требало је почети све изнова а он није имао више ни снаге ни пребијене паре. Тајна округлог бисера је још била неодгонетнута. У очајању је ишао обалом којом се ширио смрад трулежи. Што нема Уме да га погледа и посаветује?

Почео је да отвара мртве шкољке и да разгледа њихову унутрашњост надајући се чуду. Данима и недељама је то радио. Прсти су му већ били згрчени а леђа савијена. Одело мокро а и глад га је мучила. Сам, окружен гомилом мртвих шкољки осећао је да је трагање безуспешно. Остало је свега још неколико десетина корпи а спуштала се ноћ.

Узео је још једну шкољку и засекао је ножем. Њене стране су се одвојиле. У унутрашњости није било бисера али је на њеном телу видео ожиљак. Хитрим потезом распорио је тело шкољке и — занемео од дивљења. У њеном стомаку је пронашао потпуно округли бисер за којим је чезнуо целог живота!

Рука му није уздрхтала. Ума није била ту да подели са њим радост и умор га је сломио. Бризнуо је у плач.

Пажљиво је проверио знаке на корпи. Шкољка је припадала групи код којих је седефни комадић постављен усред живог ткива у стомаку шкољке. У том најосетљивијем делу излучени седеф је потпуно правилно омотао страно тело.

Отворио је још пет шкољки и угледао исто чудо. Ноћ је била пала, а он је на длану држао шест округлих бисера.

То више није била случајност или срећа. Још једанпут је покушај претворио у победу, у највећи тријумф.

Хладна ноћна влага га је пробијала. Изненада осети страх. Ако му неко украде тајну? Усамљеност га је убијала.

Брижљиво је замотао своје бисере, ставио их у џеп и кренуо за Тобу. Код куће је скинуо мокро одело, окупао се и обукао свој најлепши кимоно. Затим се лагано попео до храма на врху брега и пред гробом своје жене клекао.

— Пронашао сам округли бисер у нашим шкољкама — прошапутао је. — То је тајна коју знамо само ти и ја.

ШКОЛА У ЏУНГЛИ

Писац овог чланка, Мортон Слоун, годинама је био сниматељ једне филмске компаније. Позив му је омогућио да види многе земље и занимљиве људе.

Пре извесног времена, посао ме је нанео у мексичку државу Оахаку. Требало је да посетим једну необичну школу у џунгли, на врху планине. Нашао сам једног младог водича, Мексиканца, и кренули смо мојим џипом.

Узани планински пут био је повремено непроходан за аутомобил, на другом месту велико дрво, пало преко пута, препречило нам је пролаз. Уз велике напоре, после још неколико неприлика, стигли смо на врх планине, и то баш у тренутку када је сунце залазило и мрак почео да осваја џунглу.

Пред нама се указала дуга бела кућа покривена ћерпичима — школа на планинском врху. Зраци су се одбијали о њене зидове и истицали њихову белину у мраку који је освајао џунглу уоколо. Схватио сам то као симболику: светлост просвете је допрла у мрак џунгле.

У школи је већ био завршен рад тога дана, и ми смо се побринули за преноћиште у маленом мексичком селу на падини.

Следећег јутра, веома рано, дошли смо на врх, у школу. Призор је био импресиван. Ништа налик дотле нисам видео. Од школе је пуцао видик на стотине километара унаоколо: виделе су се долине, понори и планински врхови. Облаци су такорећи пролазили, котрљали се, поред нас, тако да су повремено школу обавијали као неки вео.

Маестро, како ту зову учитеља, знао је нешто енглески и он нам је пожелео добродошлицу. Затим нас је представио својим ђацима.

Учитељ ми је рекао да су већина његових ученика потомци древних Запотека. Поносни су на своје порекло, које воде од времена када је Кортес освајао Мексико. Известан број деце је говорио шпански, друга су знала само свој матерњи језик — неки племенски локални дијалект.



Школска зграда, сазидана 1950. године, била је веома лепа и чиста.

Деца радо иду чак и у врло удаљене школе и готово је сва похађају. Транспортна средства су једино магарићи, али има доста деце која не могу ни овим „луксузом" да се користе, већ пешаче километрима свакога дана.

За време одмора, дечаци су најчешће играли фудбал, мексички национални спорт, док су девојчице стајале са стране и бодриле их, као што раде и друге девојчице у свету.

Када се настава завршила имао сам прилике да разговарам са децом. Учитељ ми је био тумач. Он је час преводио са шпанског, час са дијалекта.

У накнаду за њихово пријатељско држање, ја сам им причао о многим земљама које сам пропутовао, о многим људима које сам срео и дошао до закључка да смо у дубини срца сви веома налик једни другима. Народи свуда желе једно исто: да буду срећни и да живе у миру.

На растанку сви они који су знали шпански пожелели су моме водичу и мени „баја кон диос" (збогом).

НЕ ГУБИ ВРЕМЕ...

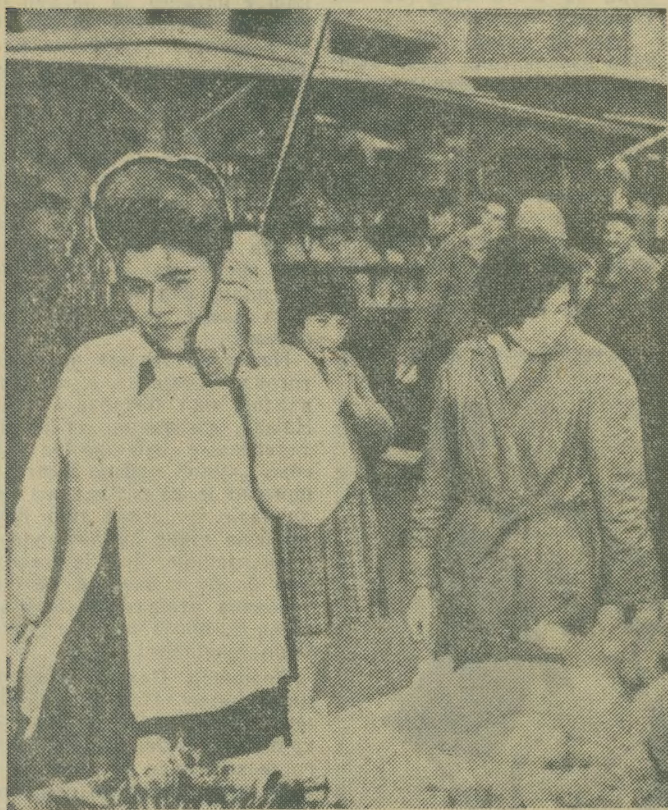


Једну од занимљивости Париза представљају и антиквари са својим радњама — „лименим кутијама“ херметички затвореним ноћу, чији поклопци дању служе као кров.

Роберт Бутен има такву своју радњу у непосредној близини цркве Нотрдам. Као и сви његови другови и он свако јутро долази из другог краја Париза да је отвори. Ту је и столица на којој преседи цео дан. Али док чека муштерије он није беспослен: везе или штрика. Запитан како је научио ове послове одговорио је:

— Дошао сам из француске провинције Маре Поетвин, која је некад била мочвара. Пошто је то био предео пун влаге људи су целе зиме везани за кућу. Из дугог времена почели су да везу и штрикају.

Бутен је врло вешт радник и не мора да гледа у свој штрикерај. Веома радо везе таблене од којих је велики број откупљен и однесен у разне крајеве света.



ДА БИ БИЛО ЛАКШЕ...

На пијаци у Риму први пут је виђена једна кућна помоћница са такозваним „воки-токи“ апаратом, ручним радио-телефоном, преко кога је разговарала са својом послодавком извештавајући је о ценама намирница. Апарат има домет од свега 400 метара и довољан је за везу између помоћнице и њене газдарице.

ВЕЛИКА ЉУБАВ ПРЕМА МАЛИМ ВОЗОВИМА

У Бечу постоји „удружење градитеља модела малих возова“ које суботом и недељом излаже своје рукотворине. Изложбе су увек веома посећене.

Компликована постројења шина, црвени и зелени сигнали, мостови изнад понора, тунели кроз брегове, железничке станице, хале са локомотивама, скретнице — то је све о чему сања десетогодишње дете. Али тај рај није ту само за децу, него и за очеве. Има истине у оном шаљивом цртежу на коме је приказан отац како се игра електричном железницом, док мали син стоји поред њега и плаче.

Минијатурне електричне железнице изгледа да су у првом реду забава одраслих, ако је веровати онима који су просто опседнути великом љубављу према малим возовима. Број оних који уживају у тој разоноди изгледа да није мањи од броја филателиста.

Грађење малих локомотива је врло компликован посао који траје и по годину дана. Мора да се зна металски занат и посао на стругу ако човек хоће — а то је питање части сваког члана Удружења — да све, чак и електромотор у унутрашњости локомотиве направи сам.

Посао почиње студирањем плаве фотографске хартије, која се добија у фабрици локомотива, помоћу које се узимају тачне димензије оригинала, јер модел треба само по величини да се разликује од свог „великог брата“. Израда железнице једног пасионираног градитеља нема ничег заједничког са електричном локомотивом купљеном у радњи играчака.

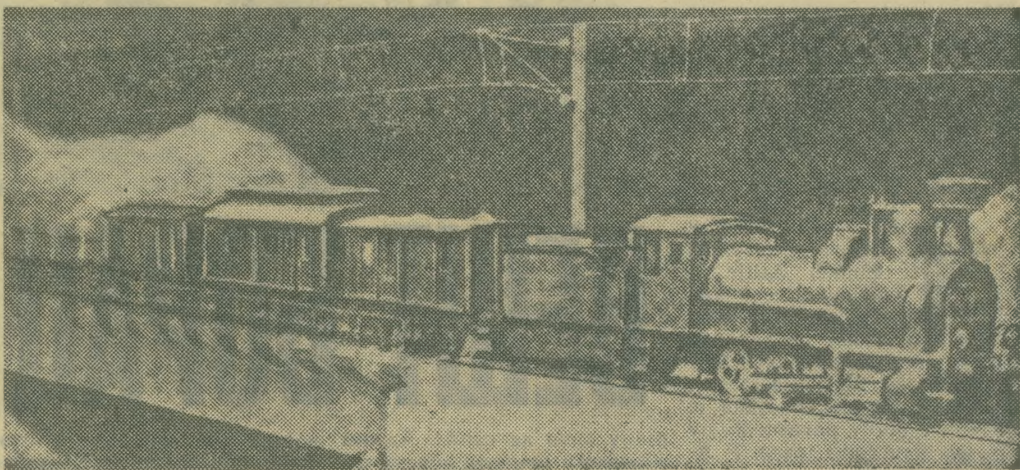
Ова се и покреће друкчије него фабричка, не скакуће када се укључи у коло струје, него се покрене лагано и тромо, а исто тако и стане. Као права локомотива она вуче своју властиту тежину и тежину прикачених вагона испрва сасвим лагано па тек онда све брже. У унутрашњости малих вагона налази се материја која надокнађује тежину и уједно обуздава превелику снагу електромотора.

Вагоне ипак градитељи купују готове у радњи. Да их сами праве било би сувише лако — јер они хоће да решавају само проблеме.

Многи лекари, адвокати, трговци и људи свих могућих професија толико су обузети овом „игром“ да јој посвећују све своје слободно време.

Градитељи се нису ограничили само на моделе железница, они граде и бродове: једрилице и парне бродове, елегантне јахте, подморнице и разне продукте своје маште. Ово ново поље рада придобило је у последње време многе људе и сада већина чланова удружења гради и железнице и бродове.

Сви они нису само чланови појединих удружења, него су и интернационално организовани. Људе који са љубављу раде овај посао не очекује ни награда ни захвалност него само признање другова а они су међу собом строги критичари.



WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ











ВЕШТ БОРАЦ

Носорози живе у великом делу Африке, Азије и неким острвима Индијског океана. Иако се тврдило да их постоји више врста, у Африци, по мом мишљењу, има их само две. Разлика је једино у броју рогова: имају их два или само један. У Азији су разлике у величини и боји много јаче између носорога који живи на континенту и оних на острвима. Једнороги носорог са југа Јаве је леп и бео. Донедавно се сумњало да он постоји у планинама и у баруштинама на југу Јаве. Чак се тврдило да је то само прича, али када су храбри ловци убили два онда се свет уверио да они заиста постоје. Кожа једног од њих, која је донета као трофеј у Америку, учинила је крај свим сумњама.

Никад нисам видео да носорог буде оборен првим метком. Требало је увек пуцати најмање двапут. Ако је погођен и у неки од главних органа, он може да побегне или да не падне одмах. Ако је рањен у стомак или у плућа, у стању је да побегне брзо и може се наћи мртав или у ропцу тек после неколико дана.

Кад је погођен само једним метком, он угледа ловца и јурне на њега. Тешко ономе ко промаши други пут и ко из било ког разлога не може да умакне. Животиња га набоде на рог и баци у ваздух, а кад падне на земљу гажењем направи праву кашу од њега. Многи су животом платили несигурност при нишањењу.

Упркос својој величини, носорог је веома вешт борац. Дешава се да он пред опасношћу изводи неку чудну игру. Пре него што јурне невероватном брзином, он се врти у круг док не утврди правац ветра.

Имао сам прилике да се лично уверим у огромну виталност носорога. Један од бољих ловаца које сам упознао, стари Африканац Вадинг, страх џунгле, велики уништавач лавова и слонова, сукобио се пред мојим очима са носорогом-женком. Погодио ју је првим метком усред чела. Уместо да падне, она је почела да се окреће у круг. Када је према ловцу окренула бок, други метак ју је погодио у стомак. Није пала већ је јурнула на ловца. Ни трећи метак није успео да је заустави. Наставила је да трчи и пала тек пред Вадинговим ногама. Одрали смо јој кожу одмах и ја сам установио да је сваки од метака који ју је погодио био смртоносан.

Носорог готово увек јурне на ловца. Али, треба знати да је овај избезумљени напад у почетку само покушај бекства. Животиња када бежи, увек бежи низ ветар да не би оставила мирис за собом. А ловац баш обично иде уз ветар. Тако долази до тога да животиња увек трчи ка ловцу чак иако није утврдила где се он налази. Зато овај први покушај бекства у свему личи на напад. А, чим животиња примети човека, то више није бекство већ стваран напад, жеља за борбом. А носорог се увек бори на — живот или смрт.

У ствари, као и све животиње џунгле, и носорог избегава борбу с човеком. Једино је он раздражљивији од других.

Близина баре је најомиљеније место за носорога. Највећи део дана проведе спавајући у хладу, чекајући ноћ да би отишао на пашу и на воду. Обично живи у долинама, али, имао сам прилике да их видим, и на планинама, до 3.000 метара надморске висине. Обично не иду у групама као слонови. Врло ретко се могу срести неколико њих заједно. Више воле да живе сами или у паровима.

У међусобним односима влада несталност — час су мирољубиви час ратоборни. Не само да се мужјаци туку један с другим и женке међу собом, него оне врло често нападају мужјаке, што иначе није својствено животињама. А и мужјаци такође нападају њих.

Борба носорога је незабораван призор. Најпре почну да дахћу, затим спуштају главу, раздиру земљу својим роговима и одједном јурну брзином која се према тежини њихових тела не може никако ни замислити. Све што им се тада нађе на путу збрисано је. И тако се сударе. Чује се такав прасак да се чини као да су поломили кости. Али, ништа од тога.

За време борбе стално држе погнуте главе вероватно да би заштитиле своје грло, једино место на њиховом оклопљеном телу, где им је кожа мека и нежна.

Ове борбе се воде до бескраја. Посматрао сам једну која је трајала непрекидно четири часа, а завршавају се обично без проливања крви или са безначајним ранама, пошто оба противника имају исти оклоп — непробојан и еластичан.

Ловци су ме уверавали да се носорог упушта у борбу са слоном. Што се мене тиче, ја сам увек гледао како они пролазе један поред другог савршено равнодушно. А ако заиста дође до такве борбе — носорози су увек нападачи.

Носорога је знатно лакше ухватити него нилског коња или слона. Јама је најпогодније средство за то. Постоји такође и хватање у мрежу, али тај начин није сигуран и чак може бити врло опасан. Ја сам само једном успео у Азији да ухватим носорога у мрежу али сам изгубио два човека.

За ловљење носорога није тешко изабрати место и ископати јаму, пошто они обично иду увек истим путем од појила до паше. Као и слонови, они куда прођу руше све пред собом и праве путеве. Можда из лењости, они радије користе путеве које су већ пробили слонови. Поред тога, иако не живе у групама, често више њих иде истим путем. Али постоји и пут резервисан само за једног носорога или један пар, мужјака и женку или мајку и младунче. Да ли ће ико разумети носороге?

Првог носорога уловио сам на Јави. Било је то некако случајно, без икаквих припрема. Налазио сам се у том крају света тражећи мајмуне. Када ми се указала ова прилика, нисам хтео да је пропустим. Сваког јутра, по навици, животиња је ишла на једно језерце да утоли жеђ и да се окупа. Увек је излазила на истом месту из шуме, а при повратку ишла другим много краћим путем. Ископао сам рупу на овом другом путу. Провео сам ноћ међу гранама једног дрвета, нестрпљиво очекујући да се појави моја прва жртва. Најзад, она се појавила. Зауставила се неколико пута пре него што је дошла до воде. Чуо сам после како пије, али, супротно свом обичају није ушла у воду, можда и зато што је дан био одмакао, или ју је нешто друго опомињало на опасност. Ишла је опрезно и необично полако. На тридесет метара од јаме, она се зауставила и, јасно сам видео, била је узнемирена. Али, када сам из своје ловачке пушке опалио два метка, она потрча у сусрет својој судбини.

Теже је ставити у кавез носорога, него нилског коња. Био сам принуђен да оставим своју лепотицу, јер то је била женка, две пуне недеље у јами и да је подвргнем строгом режиму: давао сам јој врло мало хране и још мање воде. Рачунао сам да ће се бар мало навићи на присуство људи, који су јој сваког дана доносили понешто за јело. Кавез, који смо припремили и најзад донели до рупе, био је невероватно чврст. Она се одупирала три цела дана и попустила је тек када се осетила изнурена од глади и жеђи.

Кад се већ нашла у кавезу, попила је једну за другом преко 20 кофа воде. После великих напора извукли смо кавез из јаме, а пут до обале трајао је шест пуних недеља.

☆

Жозеф Делмон провео је око 20 година ловећи звери за разне зоолошке вртове по свим континентима. Своје доживљаје објавио је у књизи под насловом: „Двадесет година око света“.

СТАРИ ПАРК

Најстарија кућа у Београду саграђена од такозваног тврдог материјала потиче из 1824. године. Она је била својина кнез Милошевог лекара Ромите. Налази се и сада у склопу зграда код Губеревца и позната је под именом „докторова кула“. У тој околини на простору где је данас Државна болница и Војно-медицинска академија постојао је „правитељствени виноград“ који „никакву хасну не приноси“ јер је већ „уполак упарложен“. Ту је требало да се „по плану“ подигне парк јер „публикум београдски никаквог јавног места за шетњу и увесеёније“ није имао. А то место од Београда „као главне столичне вароши“ није много удаљено.

Само, са извођењем радова ишло је споро јер се „оваკови посао у отечеству нашем није још израђивао“. Предложено је да се парк засади кестеном, липом, платанима и другим „распростањавајућим древећем“. Јер кад би се „плодна дрва у оваквој башчи засадила не само плод него и сама дрва не би се могла довољно бранити“.

Још је остало неиспитано да ли је и како остварен овај план али је тај комплекс земљишта на веома лепом месту Београда остао читаво пола века слободан.

Необична несрећа

У Кингстону, на острву Јамајци, настрадао је недавно деветнаестогодишњи Дејвид Кларк. Смртоносни хитац из пушке „опалила“ је једна свиња која се чешала о зид куће на који је било наслоњено оружје. Напуњену пушку оставио је на том месту један полицајац да би се напио воде са чесме у Кларковом дворишту.

Није неко чудо...

Није чудо што у Њујорку нема довољно великих хотела јер од 1931. године када је отворен чувени хотел „Валдорф асторија“ није подигнута ниједна слична зграда. Недостатак треба да надокнади нов хотел, један од највећих на свету, са 2.000 соба, чије ће грађење почети овог пролећа. Зваће се „Америкен“ и до маја 1962. треба да буде отворен. Рачуна се да ће трошкови достићи 50 милиона долара.

Верлен — гостионичар

Гостионичар код кога је Пол Верлен, француски песник, свакодневно ручавао али не и свакодневно плаћао, дочекао је једном песника зрачећи од среће:

— Замислите, неки господин који није хтео да каже своје име дао ми је данас за ваше будуће ручкове хиљаду франака! То ће бити довољно за читаву годину.

Песник је био одушевљен, али је одмах повикао узбуђено:

— Овамо паре!

Гостионичар је оклевао а Верлен му је тада предложио:

— Дајте мени 500 франака и никад ме више нећете видети.

Гостионичар је задовољан, прихватио песников предлог.

РАТ ОКО БАКАРНЕ СТЕНЕ

Средином 19. века два човека — један стари граничар и неки трговац — сукобили су се са америчком владом око једне стене. Она је у неку руку представљала мало чудо природе: била је од чистог бакра и вековима је лежала упола затрпана у блатишту крај реке Онтонаган, на једном полуострву Великог горњег језера.

Године 1667. француски мисионари донели су Лују XIV, као неку врсту успомене, комадић чистог бакра одваљеног од готово три тоне тешке стене. Приче о њој које су касније ширили разни истраживачи запалиле су машту многих Американаца. У првој половини 19. века бакарна стена постала је национална знаменитост и многи авантуристи сањали су о богатству које би их очекивало ако би успели да стену превуку из дивљине у цивилизацију.

Један од тих авантуриста био је и Џемс Кирк Пол, некадашњи лађар са Мисисипија и сточар. У лето 1842. године Пол је први пут чуо за бакарну стену. Одмах је купио пар мазги и кренуо према Великом језеру. Ускоро је своје мазге трампио за кану од брезове коре и неки Индијанци из племена Чипева однели су га до реке Онтонаган.

Кад је стигао до бакарне стене Пол је схватио због чега његови претходници нису успели. Масивна бакарна стена налазила се 40 километара далеко од ушћа реке у језеро, а последњих десетак километара речног тока, због брзака и подводних хридина, није било пловно чак ни за кану. Превући стену сувим било је такође немогућно јер је и самом човеку било тешко да се пробије кроз густе шуме. Пол је због тога одлучио да сагради колибу, да ту презими и сачека пролеће кад река од отопљеног снега набуја.

Али, он није ни слутио да о бакарној стени сањају још многи — између њих и Цулијес Елдред, један богат трговац из Детроита. Две године пре Пола, Елдред је долазио да види стену и тада је оценио да су му за њено превлачење потребни и људи и опрема. По повратку у Детроит саградио је нарочита кола за превоз која су се могла раставити у више делова и купио железнички теретни вагон довољно велик да се стена смести у њега.

У пролеће 1843, Елдред се вратио на реку Онтонаган са целокупном опремом и нашао на Џемса Пола како седи на врху бакарне стене с пушком у руци.

— Први који додирне стену остаће без главе — запретио је стари граничар.

После дугих натезања трговац је пристао да плати Полу за „његову“ стену под условом да му овај помогне у транспортовању бакарне громаде до обале језера. Пол је пристао. Више од два месеца крчили су они пут кроз густу шуму. Најзад су стигли до места одакле је река била пловна и довољно дубока за стену коју су натоварили на сплав.

Али, на језеру их је чекало изненађење: један официр, службеник министарства војске које је такође било заинтересовано за бакарну стену, захтевао је да му је предаду јер је стена имовина државе. Официр је махао наредбом министарства, а Пол својом пушком. Иако је имао мали бојни брод с два топа, официр није прибегао сили јер су на супротној обали вребали Индијанци, спремни да се умешају у сукоб, а он није био сигуран да би могао и с њима да се понесе. Елдред, вешт трговац, и тада је нашао излаз. Предложио је да откупи стену и од државе, на што је официр, да би бар донекле умањио свој пораз, пристао. Полу је Елдред платио 1.765 долара — три пута више но што је стена била касније процењена на тржишту.

Шест недеља касније, Елдред је са стеном стигао у Детроит. Огромној гомили радозналаца он је на пристаништу изјавио да ће већ од идућег дана моћи да разгледају његово „чудо“ уз улазницу од четврт долара. Месец дана људи су се тискали да би видели и додирнули бакарну стену, а онда је интересовање за њу престало. Елдред се таман спремио да са својом стеном, која му је изгледала као неисцрпан златан рудник прихода, крене на „турнеју“ по Америци, кад је стигла одлука владе да му се стена одузме.



Неколико година водио је трговац спор са америчком владом око бакарне стене. Најзад, схвативши да је интересовање публике за његово „чудо“ одавно нестало, пристао је да му држава надокнади трошкове око превлачења стене из дивљине у цивилизацију. Док је он водио борбу с владом, његова трговина отишла је низбрдо и он је, после седам година, умро у највећој беди.

Граничар Пол прошао је много боље. Новцем добијеним од трговца отворио је крчму у Онтонагану. Своје госте забављао је причама о томе како је сасвим сам, без ичије помоћи, превукао бакарну стену до језера где се, готово голорук, супротставио бојном броду.

Бакарна стена, која је толико дуго испуњавала снове о богатству многих људи, лежала је занемарена 17 година у дворишту министарства војске, а затим пренета у Смитсонов научни институт где се и данас налази.



МИТРАЉЕЗАЦ БЕЗ ВИДА

Ишли су кроз маглу у којој се губило све — и планинска речица што се котрља низ стене и брда око ње поседнута Немцима. Они су били и доле, у подножју косе којом су се нечујно и тихо спустили њих тројица добровољаца. Није се знало да ли ће Немци, под покровом магле, кренути у напад на положаје Друге далматинске која је штитила прелаз болнице и Врховног штаба преко Сутјеске, као ни то, ако су пошли, докле су већ стигли.

Патрола је управо и пошла ради тога да открије нападача како њен батаљон не би доживео изненађење.

— Видиш ли оно, Симо? — обрати се Тоде Опачић другу иза себе окрећући улево, у заклон иза жбуна јер му се учинило да тамо негде кроз маглу светлуцају ватре.

— Ништа не видим, само добро чујем гребање кутлача о дно казана — шапатом добаци Сима.

Гладне очи

Сва чула била су им напета. Наједном рески глас. Срца су снажно закуцала. Пред њима је била нека врзина. Тоде се прилепи за земљу и даде знак да то и остали учине. Не дишући допузили су до врзине и помолили главе. Кроз маглу су се назирале силуете немачких војника окупљених у велике групе. Као да су завршавали доручак — војници су још жвакали хлеб и тапкали ногама да би се загрејали.

У даљини се чују жагор као кад се војска спрема за полазак. Најупадљивије било је ипак оно гребање кутлача.

Гладне очи испунише се чудним сјајем.

— Јурнуо бих на казан па шта буде!

— Не булазни, Симо — опомену га Тоде и повуче за рукав да се помакне мало назад.

Прилепљени уз земљу ослушкивали су шумове и настојали да по њима бар приближно одреде јачину немачких снага.

Онда су журно кренули назад, узбрдо.

Батаљон је већ био посео положај. Борцима је речено да су Немци близу и да сваког часа могу изронити из магле. Сви су чекали напетих живаца.

Немци су се обазриво провлачили кроз шибље. Припремали су изненађење, а нису ни слутили да ће бити и сами изненађени. У тренутку када су се њихови војници прикупили што су више могли да би скочили што је могућно даље, у саме ровове, отуда је одједном сукнуо пламен. У том тренутку Немци нису знали ни куда иду, ни шта раде. Као да им је тресак заглушио уши и помрачио свест.

Али то није трајало дуго. Средили су се брзо, а ветар је одједном разнео маглу. Видик је нагло почео да се шири. Из даљине је допирала тутњава. Гранате су почеле да ударају око положаја батаљона на Горњим Барама.

Клонуо јуриш

Немци су непрекидно доводили појачања и већ су овладали гребеном. Далматинци су прешли у противнапад и вратили се на стари положај али Немци су их опет избацили.

Тек доле, испод гребена на брегу код Доњих Бара, клонуо је њихов јуриш.

Опет су учестале гранате. Од експлозија се није видело ништа, а када се дим разишао, пушкомитраљезац Јерић лежао је мртав. За све време бомбардовања стално је држао прст на обарачу а парче гранате га је погодило у груди и разнело у комаде и њега и митраљез.

Његов сусед, митраљезац Илија Дундас био је сада више откривен. Гранате су стално ударале око њега, а он без прекида засипао Немце ватром. И увек гађао посред строја, само у груди. У једном часу лепеза рафала је почела да се диже и меци да прелећу високо изнад глава нападача.

— Илија, Илија, шта радиш? — повикао је изненађено командир вода Андрија Торбица.

Метак је разнео зеницу

Не прекидајући паљбу Илија је полако окренуо главу на страну одакле је долазио глас.

Командир је тражио његове очи, које су увек сијале као жеравица. Сада је то било лице без сјаја. Метак је на једном оку продубио рупу, а друго је било засуто земљом.

— Остави митраљез...

— Још... још..

И опет лепезасти рој метака прелете високо и удари у празно.

Командир скочи, узе Илију око паса и повуче га у заклон.

Прсти на ужареној цеви

Немци су пришли сасвим близу. Један је већ пружио руку да дохвати митраљез. Али је Илијин помоћник на време откачио челичне кугле. Бомба је полетела из његових руку. Чуо се фијук. И тресак је заглушио пад тела које је прстима испружене руке хтело да ухвати ужарену цев.

Сав занет помоћник као да није видео како око њега прште меци. Извио се ослоњен на лакат леве руке и замахнуо још једном, па се бацио тамо где је до малочас лежао Илија: и митраљез опет заклокота.

Ту, на том лежају, овлаженом од крви, приљубљен уз митраљез, још два дана и две ноћи одскакао је он са земље која се тресла од тутњаве. Ни он ни његови другови из батаљона нису имали других мисли сем ове: пасти се може а победити се мора. Њихови напори су се граничили са немогућим. Али све што се губило надокнађивало се истрајношћу.

Рањен је и командант бригаде

Претрпели су осетне губитке. Рањен је и командант бригаде Љубо Вучковић али се положај није дуго напуштао.

Далматинци нису успевали да се одлепе од Немаца, који су их стално пратили мецима.

Повлачили су се под борбом — њих шесторо бораца, узаним путељком, преко кога су летели меци.

Напред је ишао Јово Торбица. У једном тренутку му се учини као да га неко од другова удари по глави. То га није заболело много, али зашто су почеле ноге да га издају, и да се саплиће? Зашто се љуља и пада?

Најтежи тренутак

Другови се сагоше да виде шта му је. Неко му разгрну кошуљу: из ране на грудима лопила је крв. Умотали су га крпама. Свест се враћала полако. Јово осети да је жив и покуша да се помакне, али га пресече љут бол.

— Убијте ме! — јекну очајнички.

Око рањеника, о стену, разби се неколико зрна. Затим се просу читав сноп. Немци су били близу а Јова се није могао ни макнути. Да га носе, нису били у могућности. Да га оставе нису могли. Можда је најбоље било да му испуне жељу. Али ко би то могао?

Ваљало је донети одлуку брзо. Секунде у оваквим тренуцима вреде колико и часови. Неко предложи да га пренесу у увалу, заклоњену шумарком.

Сместили су га лепо у заклону, али само што су се окренули и закорачили стазом, ноге су саме почеле да застају. Чудан немир није им дозволио да оду.

Вратили су се. Било је очевидно да ће Јово брзо издахнути. Остали су крај њега док је имао даха а онда су га прекрили крајем капута и отишли.

НЕОБИЧНА ВРСТА

На острву Сан Николас у близини калифорнијске обале пронађени су фосилни остаци једне необичне врсте птица без крила која је давно изумрла. Доктор Лој Милер, професор Калифорнијског универзитета који је открио ове остатке, сматра да је у питању нека врста гуске која је на острву живела још у ледено доба. Гуске су, вероватно, изгубиле крила због тога што на острву нису имале ни једног непријатеља од кога се требало спасавати летењем. Птице су углавном живеле на води где су налазиле потребну храну, а на суво су излазиле само кад је требало да леже на јајима да би осигурале себи потомство. Професор Милер сматра да су ове необичне птице без крила изумрле кад је пре неколико хиљада година острвско подручје услед геолошких померања нестало под морем, тако да су птице остале без суве земље која им је била потребна за полагање јаја и извођење птића. Острво Сан Николас давно је поново изронило из океана.

САД ЈАВНО, ШТО ЈЕ БИЛО ТАЈНО

Пуританским начелима у енглеском универзитетском граду Оксфорду ускоро ће, изгледа, одзвонити. Двадесет хиљада студената није веровало својим ушима кад је објављено да ће девојкама бити допуштено да примају посете до 20 часова, а не као досад — до 18 сати. Друго је, веома упадљива дозвола „слободе" — студенти ће смети да пуше иако на себи имају традиционалну црну хаљину.

„Некадашњи" из Оксфорда осуђују ове промене. Један професор каже:

— Жалосно је што се поступци, тако типични за наше време, увлаче у овај сваког поштовања достојни Оксфорд.

Али један студент сасвим поштено признаје:

— Нема говора о некој промени. Разлика је само у томе што ће се сада радити јавно оно што се раније радило тајно.

РАДОСТ У ДУБОКОЈ СТАРОСТИ...

У Монтреу је недавно прославила свој стоти рођендан Марион Пим која је у својим младим данима била одушевљени припадник скелитн-спорта — санкања при чему спортиста потрбушке лежи на саоницама. У најбољој форми била је од 1884 — 1890 године. Први пут је била победница у такмичењу на Креста-Руну у Сан Морицу и тада је освојила пехар који је њена мајка даровала за победника. Стоти рођендан су јој честитали представници власти и виђене личности Монтреа.

СПАСЛИ СЕ

Нове, недавно издате банкноте од 100 франака са ликом младог Корзиканца нису Французима у вољи. Не због самог Наполеона него зато што је 100 нових франака доста велики новац а тешко се може променити. Прво је против ове новчанице устало аутомобилско друштво. Његови правници ишчепркали су један закон од пре 170 година чији један члан гласи: „дужници морају при плаћању да положе тачно одређену суму". Закон још важи и аутомобилска друштва се позивају на њега да би путници припремали ситнину за куповину карте.

ЗАЧУДИО ИХ

Због рђавог времена авион који је ишао из Њујорка за Франкфурт морао је да се спусти на париски аеродром Орли. Путници су позвани у ресторан да обедују. Један путник је дуго проучавао јеловник и затим поручио 52 комада пресних хамбуршких кобасица. Зачуђени келнер се обратио свом старијем колеги, а овај је позвао пословођу. После објашњења сазнало се да гост није ни луд ни толико изгладнео. Он једноставно транспортује за Франкфурт 52 канадске кунице које су остале у својим кавезима у магацину. Пошто су и оне огладнеле имале су право на обед као и остали путници услед непредвиђеног задржавања на путу. То право им није оспорено.



СКАКАВЦИ МЕЊАЈУ МУНДИР

Скакавци са црвеним наткрилцима, који изгледају као да су одевени у мундире војника енглеске дворске страже, добро су познати народима Африке. Годинама су они тероризали читав континент и њихова пустошења била су страшнија од сваке природне катастрофе. Међутим, захваљујући заједничким напорима многих афричких држава које су учлањене у Међународну службу заштите, налета црвених скакаваца више нема.

Међутим, уместо црвене крилате опасности, у Јужноафричкој Унији појавиле су се недавно хорде мрких скакаваца. Прождрљиви напасници као да су заменили своје упадљиве црвене мундире мрким оделима за камуфлажу. У ствари, по мишљењу научника уништавање црвених скакаваца као да је „удахнуло живот" домаћој јужноафричкој врсти скакаваца. Размножавајући се невероватном брзином, мрки скакавци претворили су зелене оазе засађене пољопривредним културама у суморна, пуста поља.



МАЈМУН УМЕСТО ЧУВАРА

У зоолошком врту у Штутгарту, у Немачкој, шимпанзу „Сонију", кога сматрају за најинтелигентнију животињу у овом врту, поверена је недавно дужност чувара морских слонова. Сони је веома озбиљно схватио своју дужност и веома се ревносно брине да његов штићеник на време добија своје оброке. Један захвалан поглед крупних буљавих очију увек гладног морског слона једина му је награда за ту марљивост.

ЖЕНА ПИРАТ

Пред крај 17. века Енглескиња Мери Рид провела је цео век прерушена у мушкарца — пирата. Пловећи водама Северне Америке, делила је добро и зло са осталим пиратима своје банде. Брод на коме се налазила заробили су Енглези. На Јамајци је осуђена на смрт и погубљена у четрдесетој години живота.

★

ЗАБАДАВА СВЕ: неком банкарском намештенику у Лондону вероватно пореклом из Шкотске, недавно је из џепа испало 20 шилинга и откотрљало се у сливник. Губитак није могао да прежали па је од градске чистоће тражио да се испумпа сливник. Кад је добио свој новац — морао је њиме да исплати раднике и тако му није остало ништа.

★

НЕУСПЕО ПОКУШАЈ: на основу једног извештаја за време другог светског рата у Сједињеним Државама су вршени опити да се пољски мишеви искористе у војне циљеве. Покушало се да они пренесу запаљиве бомбе од 30 грама, али опити нису дали никакве резултате — мишеви су се разишли по пољу.

★

ОДСЕЧЕНИ ОД СВЕТА: пуна 74 дана 50 становника малог британског острва Фула у Атлантику били су одсечени од целог света. Високи таласи су онемогућавали да било какав брод пристане. Ипак није било никаквих лоших последица, јер се на острву нашло довољно залиха хране.

★

ЗБОГ ЦАРИНЕ: осам стотина становника малог италијанског планинског села Мартина Франка код Таранта руше своје домове и поново их подижу 75 метара више. Ово је настало услед законских прописа о порезама: становници места која се налазе на надморској висини изнад 675 метара плаћају мању порезу због неплодног тла. Село Мартина Франка, једно од најсиромашнијих у Италији, налазило се на 610 метара надморске висине.

★

ГАСИ СЕ ГРОБАРСКИ ПОЗИВ: у општини Дирлеванг у Немачкој упражњено је место гробара већ дуго времена, јер после смрти последњег нико више неће да се прими тога посла. Председник општине, која броји 1300 становника, издао је онда наређење да су родбина или суседи дужни да умрле сами сахране.

★

СВАКА ДРУГА КАМЕРА ИЗ НЕМАЧКЕ: после другог светског рата Америка је постала велики купац немачких фотокамера. Како показују амерички званични подаци, у прошлој години је из Немачке извезено у САД 199.400 фотографских апарата у вредности 9,6 милиона долара. Значи, свака друга увезена камера била је из Немачке.

★

СЕВЕРНИ ПОЛ ТУРИСТИЧКА АТРАКЦИЈА: све већи број туриста показује интересовање за Северни пол. Због тога је финска ваздухопловна компанија одлучила да у току лета организује специјалне туристичке излете у подручја Северног пола. Путовање би трајало недељу дана а туристи би посетили не само најинтересантнија места Арктика и прелетели Северни пол већ гледали и поларну светлост.

★

Појава фантома

У аустријском дворцу Ајзенег, историјској грађевини из X столећа, појављивали су се до недавно „фантоми" и нико није смео да уђе унутра. Пошто су „духови" ишчезли, установило се да је из дворца нестало 15 барокних кипова, 10 слика, 3 сребрна свећњака и један крст. Ово је, дакле, била „жртва" коју су умрли преци захтевали.

Универзитет за враче

Године 1957. специјална комисија Међународне организације за здравље састала се да проучи шта је корисно а шта штетно у начину којим лече врачи разних земаља јужне хемисфере наше планете. Пре почетка заседања доктор Филип Робертс прочитао је свој обиман реферат заснован на анкети коју је водио међу аустралијским врачима. Доктор Робертс је закључио да они у многоме заснивају своје знање на провереном искуству. Видари у Африци, Азији и Океанији често лече на принципима истих „рецепата", користећи се природним лековима, које у многим случајевима данас користе и бели људи. У Јоханесбургу, у Јужној Африци, постоји једно предузеће за израду лекова које врачи препоручују. Оно, на пример, справља помаде на бази лавље, крокодилове и хипопотамове масти и прашкове од змијиних костију који се препоручују за ублажавање ишијадичних и лумбалних болова. Фирма шаље лекове поштом на захтев афричких врача који су се модернизовали и многе лекове више сами не праве.



Пошто је савремени дух почео да продире у заостале крајеве Африке, не треба се чудити што се дошло на мисао да се у Преторији оснује видарска школа — „универзитет". Идеја је потекла од самих афричких врача још 1955. године.

Први предлог афричких врача да им се отвори школа у којој ће се стицати право на „вршење праксе", није озбиљно схваћен. Пре извесног времена предлог је поновљен и, захваљујући многим племенима јужне Африке, у којима врачи обављају важну функцију, до отварања школе ће ипак доћи. Пре кратког времена одржан је велики састанак јужноафричких врача на коме се дискутовало о будућем универзитету. Неки су били елегантно обучени, у европским оделима, други су носили необичну одећу својих саплеменика из Трансвала, Оринџа, Басута и других крајева.

Састанак је водио доктор Мтембу у присуству многих европских лекара и здравствених стручњака. Европљани су искористили ову прилику да врачима поставе разна питања из области које су им несхватљиве.

Будући „медицински факултет" за враче у Преторији имаће, према томе, као први задатак да у целокупном искуству врача одвоји здраво зрно од кукоља, да установи шта је позитивно а шта штетно, а затим да постепено уводи у лечење и методе савремене медицине.



12 МИЛИОНА...

Најскупља поштанска марка у ваздухопловном саобраћају је такозвани „црни Хондурас" од 10 центавоса која је издата 1925. године са жигом на коме пише: „Aero Correos 25". Пре кратког времена продата је у Њујорку за 12,250.000 динара. Постојала су свега четири примерка овакве марке; три су нестала а један је сачуван.

НА ОТПЛАТУ: италијанске железнице, да би обезбедиле што већи број путника и рентабилније пословање, уводе путовање на кредит. За сада се на кредит може путовати у Рим, Фиренцу, Болоњу, Напуљ, Торино, Ђенову и Венецију, а ускоро ће кредитни сервис бити проширен и на друге градове.

СТАБИЛНИ РИБАРСКИ ЧАМЦИ: у Великој Британији се производе рибарски чамци од специјалне поливинил смесе. Веома су стабилни и не тону када се готово и до врха напуне водом. За ове чамце се веома интересују риболовци, јер су и релативно лаки — теже само 80 килограма.

★

КЛИН СЕ КЛИНОМ ИЗБИЈА: њујоршким улицама је неколико дана крстарио један ауто који је носио плакат са паролом: „Купујте само америчку робу". А ауто који је носио овај транспарент био је — немачки „Фолксваген". ★

РАЗОЧАРАНИ ГЛЕДАОЦИ: међу чилеанским љубитељима фудбала влада велико узбуђење, иако се светско првенство у Чилеу одржава тек следеће године. Њихово узбуђење и разочарање је разумљиво, јер знају да на стадиону има места за 100.000 гледалаца а у слободној продаји ће бити само 37.000 карата за сваку финалну утакмицу. Али оно што је још теже — они неће моћи да набаве карте за једну утакмицу, већ, ако желе да посматрају финалне утакмице, мораће да набаве свих десет карата, колики је и број финалних сусрета. А џепови многих Чилеанаца нису баш тако дубоки. ★

ТЕШКО ЛАЖЉИВЦИМА: у јапанским трговинама могу да се набаве апарати за утврђивање лажи. Функционишу на принципу транзистора и стају око 15.000 динара. Конструктор тврди да ће они изванредно послужити свима а нарочито родитељима јер деца неће моћи да их варају. ★

БЕЗ МАСНИЦА: у Француској је пуштен у продају специјални тигањ од алуминијума пресвучен пластичном масом. У њему се не само брзо припреми јело почев од прженог јајета до бифтека, него се веома лако чисти јер пластична маса спречава да се на њему нахватају трагови масти. ★

СЕДАМ И ПО ТОНА: домаћица у једној четворочланој породици, како су показала испитивања једне женске институције у Немачкој, за годину дана пренесе 7,5 тона намирница, рубља и других ствари. Овде није урачунато уношење угља и изношење пепела, јер се претпоставља да то оне не обављају саме. ★

ЉУБИТЕЉИ ЦВЕЋА: према подацима које је објавило удружење цвећара у Немачкој, прошле године је сваки становник Западне Немачке потрошио 18 марака на куповину цвећа... ★

»НАЂЕНЕ СТВАРИ«

Преносимо оглас из једних америчких новина које излазе у Лос Анђелосу.

„Изгубљене наочари са врло јаким увеличавајућим стаклом. Проналазачу добра награда. Молим да се јави на овом истом месту, у малим огласима, али са великим штампаним словима".

АУТОМАТ УМЕСТО ВОДИЧА

Недостатак у туристичким водичима, нарочито онима који говоре више страних језика, решио је немачки градић Анвајлер на заиста оригиналан начин. Општинска управа је водиче заменила једним аутоматом који је поставила испред зграде општине. Кад се у аутомат убаци ковани новац од једне марке, укључује се магнетофонска трака која за свега четири минута исприча све што из историје овог града може да занима једног туристу и наброји му све знаменитости достојне његове пажње, и то на немачком, енглеском, француском или холандском језику.

УДРУЖЕЊЕ КЕПЕЦА

У Сједињеним Државама живи данас 3500 кепеца чији је узраст између једног и једног и по метра.

Они су се груписали око своје организације која носи назив „Удружење малих људи Америке". Удружење је основао познати и популарни глумац америчке телевизије Били Берти, иначе најпознатији и ваљда најславнији кепец у читавом свету.

Преко триста делегата окупило се недавно у Лас Вегасу да проуче разне проблеме који интересују све кепеце — чланове ове организације.

Између осталих резолуција донесених на скупу, падају у очи две: прва у којој они апелују на надлежне да се у локалима за самопослуживање наместе пултови према њиховом узрасту и друга у којој моле да се конструишу за њих и ниске телефонске говорнице.

ДА ЛИ СУ ВЕШТИЦЕ ЈАХАЛЕ НА МЕТЛИ?

Шведски апотекар Лориц Генц, сматра да је одгонетнуо последње тајне о вештицама.



Према његовом мишљењу већина балсама и лекова које су употребљавали наши стари били су справљени од жискиама, једне врсте биљке коју народ обично зове „трава за кокошке". Ова биљка садржи скополамин који надражује нервни систем и атропин, и тако ствара халуцинације.

— То може да објасни — тврди Л. Генц — легенде у којима вештице лете на метли. Ови „специјалисти за летење" су у ствари били жртве интоксикације жискиамом, који им је стварно грчеве и халуцинације. По престанку кризе, „вештице" су биле чврсто уверене да су заиста летеле изнад земље а то је, по мишљењу њихових савременика, било доказ да ту све није у реду. Треба додати да је моћ жискиама била позната још у старом веку.

НЕВЕРОВАТНО

Изгледа невероватно, али је ипак потпуно истинито — у „Метеоролошком билтену" службе за метеорологију у Сан Франциску недавно је била забележена ова реченица: „Услед невремена метеоролошка предвиђања нису стигла на време".

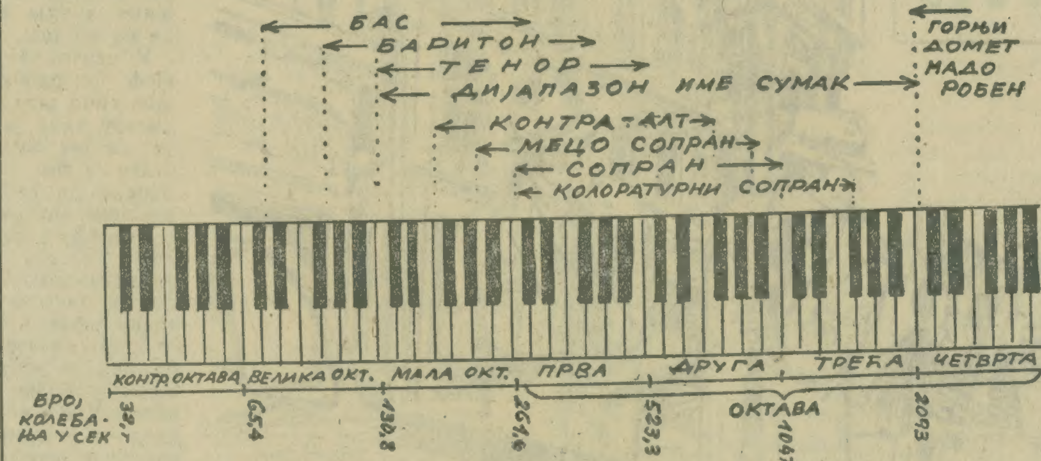
СТРУЈА КАО ПОДСТРЕК ТРКАЧКИМ КОЊИМА

У Енглеској је извршена проба да се за подстрек коњима у току трке употребљава електрична струја. Сићушне батерије и сасвим мали трансформатор уграђени су у седло и спојени са узенгијама. Сваки пут кад џокеј прислони узенгије уз тело коња, овај осети електрични додир и појачава трк. Не знамо да ли овакав поступак пре доводи грло до циља, али не бисмо рекли да је хумании од ударца бичем.

УГИНУО НАЈПАМЕТНИЈИ ПАПАГАЈ

Почетком марта у Лондону је угинуо најпаметнији папагај на свету. Он је знао 350 речи којима је могао да искаже више кратких реченица.

ЗАГОНЕТКА НЕОБИЧНИХ ГЛАСОВА



Пре четири године у лабораторију за акустику Московског конзерваторијума упао је мој познаник музичар који радо говори о немоћи науке пред сложеним појавама уметности и упитао ме:

— Јесте ли слушали како пева Има Сумак?

Једва сам успео да кажем „да" кад се на мене сручио његов узбуђен монолог.

— Па то је феноменално! Не може се објаснити никаквим законима акустике и физиологије! Та певачица је чудо природе. Она има глас неизмерног дијапазона. Она може да пева баритон и да се одмах вине на недостижну висину и дочара цвркутање птица. Кад сам слушао њене „Шумске гласове" изгледало ми је да се налазим у тропским џунглама Амазоне. То се чак не може назвати музиком — чинило ми се да слушам неку исконску хармонију џунгле: крике мајмуна и рикање леопарда; око мене су лепршале и цвркутале фантастичне птице, разлегала се рика дивљих звери и шиштање змија... И све те боје, ту слику коју си буквално могао да видиш створио је један људски глас.

А „Плач"? Зар пред очима не ускрсавају градови и храмови древних Инка? Зар се не виде блистави оклопи шпанских завојевача како огњем и мачем уништавају народе Перуа и Мексика? Зар не дирају душу неизмерна туга и страдање поробљеног народа? Има Сумак дозива кроз векове привиђења једне давно ишчезле цивилизације. Мени су њене песме испричале и открите сто пута више него сва ваша ископавања и расправе археолога...

Историја музике познаје много истакнутих певачица. Сјајан глас имала је, на пример, знаменита Италијанка Лукреција Агијари, која је живела у 18. веку. По речима њених савременика, њен глас дизао се у вис до готово невероватних граница, она је изводила трилере на „фа" треће октаве и достизала „до" четврте.

Том „плафону" висине приближавају се неке певачице. Превазишле су га само две: Францускиња Мадо Робен (њен крајњи домет је „ре" четврте октаве са 2.349 звучних трептаја у секунду) и Има Сумак. Али због чега она ствара код слушалаца илузију бескрајног узлетања?

Ево у чему је суштина ствари. Колоратурни сопран, достигавши своје највише тонове, изводи мелодијске покрете у оквиру једне или једне и по октаве, а Има Сумак стално користи дијапазон од 4 октаве. Проучивши њене песме дошао сам до закључка да њен глас обично води мелодију од „до" мале октаве (130 трептаја у секунду) — ниског звука карактеристичног за бас, баритон и добар контра-алт — до необичних висина. Тај распон и ствара утисак „бесконачног" повишења звука.

Сваки звук једног певача садржи поред основног тона још и призвуке, такозване обертонове, тј. колебања највеће учестаности — од 4.000 —5.000 трептаја у секунду. Од спектра (броја и интензивности) тих призвука зависи и боја гласа. Код разних типова гласа она је лична, особена. Способност Име Сумак да мења тип гласа и управља својим темброма нарочито је развијена. Та њена способност и распон од 4 октаве претворили су глас перуанске певачице у појаву која на први поглед оповргава све наше научне представе о гласу једног певача.

Недавно сам имао срећу да се упознам са Имом Сумак и композитором Мојзесом Вианком који су посетили нашу лабораторију.

— Никад нисам имала ни једног педагога за певање — казала ми је отворено Има Сумак. — Своју технику створила сам сама. Професори који су ме слушали често су ми постављали питање да ли сам негде учила да певам? Одговорила сам: не. Али, бавила сам се изучавањем процеса дисања и техником дисања.

Пред њихов полазак запитао сам Виванка да ли се може узети као тачно да се дијапазон гласа Име Сумак протеже у висину до „до" четврте октаве. Он се сложио. С доњом границом ствар је испала сложенија. Указао сам му на „до" мале октаве које сам слушао у песмама Име Сумак, али је он томе додао још читаву једну октаву, плус „си" контра-октаве, то јест проширио је дијапазон до 61—65 трептаја у секунду. Овако ниском звучном учестаношћу треперења ретко су располагали чак и басови -протођакони који су некад у руским црквама „рикали" анатеме на безвернике.

Међутим, ти најнижи тонови Име Сумак једва би се могли назвати музичким. Они имају мало заједничког с лепотом људског гласа и могло би се рећи да више пристају уз имитирање звукова и других звучних ефеката.

Следећа изјава Виванка деловала је на мене као нечекивани „ударац кинжалом". Рекао је:

— Она има способност да имитира двогласно певање, то јест да основну мелодију истовремено прати другим гласом.

Сетио сам се да је способност двогласног певања била пре неколико година запажена и код једног од наших певача који су посетили лабораторију. Истина, ја тог човека нисам чуо.

Има Сумак ломи старе оквире, ствара нове представе о могућностима човечјег гласа. Није тешко погодити народне изворе њене особености. Инки су се још од детињства учили громком крику, изражајном певању да би преко провалија и гудура предавали вести из једног планинског насеља у друго. Њихове песме нису имале речи, већ су о догађајима причале бескрајне варијације њихових мелодија, подражавање птичјег певања и рика дивљих звери. Током многих столећа, те музичке посланице везивале су људе у пределима Анда. Има Сумак упознала нас је са мелодијама древне Јужне Америке.

Клавијатура концертног клавира и дијапазон певачког гласа

Клавијатура концертног клавира састоји се од седам пуних октава од којих свака има седам белих и пет црних дирки. Називи октава су, с лева на десно, следећи: контраоктава, велика, мала, прва, друга, трећа и четврта. У првој октави (средина клавијатуре) налази се звук „ла" — 440 трептаја у секунду. То је међународни стандард штимовања музичких инструмената. При кретању с лева на десно истомени звуци сваке октаве удвостручавају се. Учестаност треперења „ла" друге октаве износи 880, а „ла" мале октаве — 220.

„До" велике октаве има учестаност од 65 трептаја у секунду. Тај веома густ, низак звук, доступан мушком гласу — басу — понекад хвата и Има Сумак. Међутим, она обично води мелодију од „до" мале октаве — звука доступног и басу, и баритону и женском контра-алту. „До" четврте октаве (2.093 трептаја у секунду) лако се репродукује звиждуком. Али, њега могу да отпевају само веома ретке певачице — међу њима и Има Сумак. Чак и за највише женске гласове, колотурне сопране тај звук има карактер „светског рекорда висине".

Гласови певача се деле на следеће типове: мушки — бас, баритон тенор; женски контра-алт, алт, мецо-сопран, сопран и колоратурни сопран који захвата и део звукова треће октаве. Дијапазон Име Сумак обухвата све те традиционалне дијапазоне мада она обично користи три последња.

⋆

Е. Рудахов, аутор овог чланка који доносимо у скраћеном облику, инжењер је физике и сарадник лабораторије за акустику Московског конзерваторијума „Петар Илич Чајковски".

КУПАЊЕ У СВЕМИРУ

Необичну, мада веома једноставну могућност заштите будућих астронаута од последица убрзавања наговестио је совјетски научник професор Козицки. У једном свом недавно објављеном чланку он каже: „Први астронаут у свом свемирском броду или ракети седео би у једној воденој капсули и тај омотач штитио би га од спољашњих утицаја, на сличан начин на који беланце штити жуманце у јајету". Козицки је опитима доказао да живо биће потопљено у воду може да издржи десет пута већи притисак него обично.

РОБ

Диогена су постепено напуштали сви. Био је све усамљенији — на крају га је оставио и његов последњи роб. Сви су га сажаљевали.

Да би се утешио Диоген је закључио:

— Ако један роб може да живи без филозофа, зашто филозоф не би могао без роба.

МЛАДОСТ

У једном друштву књижевника у Лондону говорило се о данашњим младим људима. Присутни су се поделили у два табора, а Бернард Шо је најзад рекао:

— Ја налазим да је младост свих времена дивна. Једино је за жаљење то што је она поклоњена само младим људима а они најмање знају шта с њом да чине.

ФИРМА КОЈА ДОНОСИ НЕСРЕЋУ

Становници Брашинга у Канади имали су један веома пријатан и забаван локал који је његов сопственик назвао „Добар изглед". Али, у току кишног лета 1960. године ударио је гром у кућу и проузроковао велики квар. После тога лопови су три пута обили касу и однели знатне суме новца. Једна прскута цев изазвала је поплаву у сали, а слаби земљотрес је оштетио врата, прозоре и намештај. После свих ових недаћа које су га задесиле, власник локала је решио да му промени име — у „Рђав изглед".

ДНЕВНИК ЏЕМСА КУКА

Дневник Џемса Кука, у рукопису, који је овај енглески истраживач водио између 1769. и 1771, недавно је продат у Лондону за око 80 милиона динара.

РЕТКО

Рајмон Рома, рођен у Елзасу пре 55 година, захваљујући наслеђеној галској учтивости, можда више довитљивости — ужива глас „најпредусретљивијег шофера" у Њујорку, где стално живи. У његовом „Бјуику" најновијег модела, са климатским уређајем, путници налазе и свакојаке друге згоде. Жене: најлон чарапе које могу да замене ако би им се успут њихове оштетиле: игле, конце, четку за одело, ружеве за усне, прибор за маникирање и лак за нокте. Мушкарци: цигаре и цигарете, колоњску воду, воду за бријање и електрични апарат за бријање.

Шофер каже да му се овај већ годинама уведени „луксузни сервис" и те како исплаћује. Осим новцем његови стални путници увек су спремни да му се и на друге начине одуже. Један лекар, на пример, лечи га бесплатно а једна стара дама уступа му за летовање своју малу дрвену вилу у Швајцарској.

ИНСЕКТИ СТАРИ ШЕЗДЕСЕТ МИЛИОНА ГОДИНА

Пре извесног времена амерички научник Браун открио је на Аљасци веома старе инсекте. Утврђено је да су замрзнути пре 60 милиона година.

ВЕЛИКЕ АВАНТУРЕ ЗБОГ ФОТОАПАРАТА





Када је Нил Ајнриксон, средовечни плави Швеђанин, стао пред излог мале радње на једном од париских булевара да погледа фотографије и камере, није ни слутио да ће га то одвести у авантуре које свакако није желео да доживи.

Досада Ајнриксон, иначе власник гостионице у провинцији, никад није био у иностранству а камоли у Паризу. Свакодневни послови које је имао да обавља да би обезбедио живот својој млађој браћи и болесној мајци — спречавали су га да путује. Тек од пре годину дана посао му је пошао нешто боље тако да је себи дозволио луксуз — путовање са оне стране границе.

Тренутак за овај двонедељни излет можда није био баш најзгоднији јер се у то време, 1939. године, много говорило о рату који тек што није избио. Али, Ајнриксон се спаковао и после непуна два дана нашао у престоници света. Пролазећи поред дивних дрвореда и фасада старих кућа зажалио је што нема са собом фотографски апарат којим би све то сачувао за успомену. Због тога је у пролазу стао пред излог мале радње.

Пошто му се цена „беби“-камере учинила повољна он уђе у трговину и купи апарат. Трговац му некако објасни како се умеће филм и како се рукује и слика. Убрзо се он нађе опет на улици са малом бакелитном кутијом у руци.

Целог тог преподнева Ајнриксон је снимао по граду, а после ручка је кренуо у Булоњску шуму. И ту је, наравно, било много интересантног за сликање па он у сталном „шкљоцању“ није ни приметио да је ухватио и двоје људи који су стајали пред једним колима и жучно се расправљали око пакетића који је један од њих држао у рукама.

Али, ако Швеђанин није био свестан да је поред пејсажа ухватио и њих, људи су и те како били тога свесни и узнемирени.

Ко је био тај плави човек са камером? За кога је радио? Како спречити да слика стигне до Немаца? — била су питања на која је требало одмах одговорити ако се није желело да Немци провале савезничку обавештајну мрежу која је после много мука и још више пара успела да успостави састанак са једним немачким дипломатом у Француској. Слика тог човека и француског агента није смела да буде ни по коју цену развијена.

Док се Ајнриксон са једном новом познаницом шетао по парку почели су да зврје телефони. Неколико људи је хитно послато да би се упознали са Ајнриксоновим изгледом. Више нису смели да га испусте из вида. И заиста, док је он у аутобусу куповао карте, међу путницима који су се гурали око њега, налазило се већ неколико људи из Другог бироа. Разумљиво, да ни дама поред њега није остала поштеђена.

При самом улазу у Париз једна цивилна кола, као случајно, само што нису улетела у аутобус. Саобраћај је заустављен и полиција почела да легитимише оне који су могли бити сведоци. Међу првима, наравно, затражена је легитимација од Ајнриксона и његове познанице. И сам љубитељ реда на улицама, Ајнриксон је покушао да знацима покаже како је путнички аутомобил крив за све и извадио свој пасош. Полицајац је пажљиво прочитао име и презиме, упитао у коме хотелу станује и вратио му исправе. Више се ништа није могло учинити, јер ако је Ајнриксон заиста био немачки шпијун и оволико је било довољно да изазове његову сумњу.

Са девојком је ствар ишла много лакше. До предвече, када се она растала од Ајнриксона, обавештајна служба је имала већ све податке о њој и није било тешко да је саслуша. Али од ње нису успели да сазнају много. Све што је знала о Ајнриксону било је да се једва споразумевала с њим на „немачком“ и да је он тврдио да је Швеђанин.

У међувремену Нил је, изгладнео од дуге шетње, ушао у један ресторан и поручио вечеру. Док је са великог, неразумљивог, јеловника бирао јела, неколицина људи у црном Ситроену који га је стално неприметно пратио, на брзину су се договорили шта да учине.

Пошто је пажљиво појео и последњи кромпирић, Ајнриксон се задовољно насмешио и удобније завалио у столицу да лагано пушећи, сачека поручену кафу.

Свакако не би ни приметио поручника Монса, у његовом неупадљивом сивом оделу, како се лагано примиче чивилуку иза његових леђа и како опрезно смиче ремен малог фотографског апарата са вешалице — да је поручник мало боље одиграо улогу „лопова“. Не би га приметио већ ни зато што му ни на памет није падало да би неко покушао да му украде апаратић који вреди свега неколико десетина франака.

Али на несрећу и по француске обавештајце а и по самог Ајнриксона, поручник Монс није био ни мало вешт крадљивац, тако да оно што би сваком мало вештијем професионалцу успело, изазвало је пажњу гостију за суседним столовима.

Уз гласне повике „држите лопова“, неколико младих људи је скочило и већ после десетак корака ухватило Монса који је, грчевито држећи апарат, покушавао да побегне.

Апарат је био враћен Швеђанину уз пуно извињавања а обавештајца је први жандарм доведен са улице, привео у најближи кварт.

После овога Ајнриксон се упутио лаганим корацима ка хотелу загледајући мали апарат и повремено шкљоцајући њиме, а није ни слутио шта ће му он још приредити.

У централи Другог бироа шеф контраобавештајне службе само што није прогутао цигару када је чуо о „акцији“ својих људи. Треба престати са тим — помисли — и нареди да се приступи директним методама.

Узимајући кључ од портира у хотелу Ајнриксон је приметио да га овај значајно гледа. Лифтом се попео на трећи спрат. Ходник на чијем се крају налазила његова соба био је пуст. Окренувши кључ у брави он притисну кваку. Уђе у полумрак собе и онда — у потпуни мрак бесвести пошто га, чим је крочио преко прага, погоди у потиљак вешто усмерен ударац кесе са песком.

Док се Ајнриксон враћао из несвести, једна лимузина је јурила ка једној од мање познатих зграда Министарства војске. На крилу једног од тројице људи у колима лежао је неугледни бакелитски апарат који је изазвао толико збрке.

Али све као да се заверило и против шведског гостионичара и против француских обавештајаца. Апарат је био празан. Ајнриксон је на путу ка хотелу ушао у малу трафику да купи цигарете и ту, видевши један од оних сандучића који позивају туристе да у њих убаце филмове са својом адресом да би их нека лабораторија за њих развила, извадио је свој филм и убацио га унутра.

Верујући да имају посла са превејаним немачким шпијуном, обавештајци су дошапнули локалнсм комесару полиције неколико речи и — Швеђанин се нашао у затвору.

Тек ту му је постало јасно шта све ти људи хоће од њега. Тутнули су му фотографски апарат под нос и покушали да га натерају да „призна“ где је сакрио филм. Све им је објаснио али је ипак требало да прође цела ноћ док обавештајна служба није нашла толико тражени филм и проверила све његове исказе.

Било је око шест сати ујутру када га је дежурни официр позвао у канцеларију. Најљубазније му се извинио и понудио га цагаретама и кафом. Запитао га је чак шта може да учини за њега док буде у Паризу. Замолио га је да о целом овом случају не говори ништа и понудио му уместо његовог малог јевтиног апарата „Лајку“ у дивној кожној футроли — као надокнаду за све незгоде. Али Ајнриксона је прошла воља за сликањем и фотографским апаратима. Одлучно је одбио поклон и брзим корацима напустио комесаријат.

На углу преко пута управо се отварала трафика. Не размишљајући много Ајнриксон се упутио право ка њој и купио три туцета разгледница, мрмљајући у себи на шведском: „Овако је сигурније“.























Да ли знате?



НИСУ ВЕЛИКИ ПРОБИРАЧИ

Печурке не бирају много где да се развију. Ево једне реткости из природе: млада гљива израсла је на старој.

КРИК МОДЕ: на међународном сајму коже у Офенбаху, преко 400 излагача показали су новитете галантерије за ову годину. Последњи крик моде су женске ташне од коњске длаке.



ЗАБОРАВИ СЕ

Ово није ништа ново, али је једна од оних згодних ствари које често заборавимо да применимо. На крај дршке од колица стављено је згодно парче гуме које спречава да рука клизи када се озноји.

БЕЛО ЗЛАТО

Памук успева у тропским и суптропским крајевима, од 36. степена јужне и 41. степена северне географске ширине. Са 1,600.000 бала памука Бразил има највећу годишњу производњу јужно од Екватора. А од 7 милиона тона светске производње памука, Бразил даје 515.000 тона по чему долази на шесто место.

Ни једна друга културна биљка се не користи толико у свету као памук. За његову производњу је потребна и далеко већа људска снага него за друге сировине. Зрнасто семење памука се помоћу машина полаже у земљу на растојању од 30 до 40 сантиметара још у пролеће. Али тај посао као и плевљење од корова обавља се још и сада већим делом рукама. Развој биљке зависи од врсте, а најбоље успева на земљишту које је богато кречом. Бели и жути цветови који касније постају ружичасти, појављују се после месец и по дана. Из њих се развијају у току лета чауре, велике као орах за које је, да би сазреле, потребно суво и топло време.



Памук тражи пре свега довољно воде и сталну обраду. Ако су пљускови, који га наводњавају, обилни, онда се добија такозвани „raingzown" памук. Уколико нема довољно кише, земља се мора вештачки наводњавати. Пошто све чауре не сазре у исто време жетва траје 2 до 4 месеца. Памук се углавном бере рукама — око 8 килограма на час. Иако машине за брање памука имају већи капацитет — више хиљада фунти на час, оне нису омиљене, јер прикупљају чауре без обзира на њихову зрелост.

После брања, памук се отпрема на сушење које траје око 30 дана, а онда се разврстава по боји и дужини влакана, његовој финоћи и чистоћи. Машинама се одвајају влакна од семених зрна. Једна таква машина избацује око 1.000 килограма памука који се даље хидрауличким пресама слаже у бале и отпрема.

Тежина памучних бала је различита у појединим земљама које га гаје. Тако се, на пример, на берзи Сао Паола, Њујорка, Бомбаја, Лондона и других градова наилази на северноамеричке бале од 217 килограма, египатске од 340 и источно-индијске од 180 килограма.

У свакодневном животу људи сусрећу разне памучне тканине а мало ко помисли да процес од берача памука чија је зарада више него скромна, до финалног продукта, није нимало лак.

ЈЕДНО ЗБОРИ А ДРУГО ТВОРИ: индијски јоги по имену Махеш Махараџи недавно је гостовао у Данској. Приликом извођења својих вештина он је предлагао гледаоцима да у интересу свог здравља спавају на голој земљи. Само, оно што је другима препоручивао сам није радио. Један довитљиви фотограф је успео да га сними како безбрижно спава у кревету са мадрацом.

КОБНА КРАТКОВИДОСТ: недавно је један лопов у Риму упао кроз прозор у једну банку и отуда изнео хрпу новчаница. Брзо је пао полицији у руке. Али, у његовом џепу нису нађене новчанице од 10.000 лира како је он веровао да је узео, него гомила формулара који су били исте црвене боје. Омашка је настала услед кратковидости провалника, али она га је и спасла веће казне.

САМО ПРИ ЧИСТОМ ВИДИКУ: знатан број ваздухопловних несрећа још при самом старту последица је слабе видљивости на аеродромима. Да би се ово отклонило, у Сједињеним Државама је донета одлука да цивилни авиони могу да полете тек ако видик пилота достиже најмање 400 метара.

НОВИ ПАПИРУСИ ПОРЕД МРТВОГ МОРА: научна експедиција коју су сачињавала четири професора израелског универзитета у шпиљама поред Мртвог мора пронашла је драгоцене археолошке налазе: 18 папирусних свитака. Веома добро очувани папируси потичу из 132 године и односе се на устанак „пророка" Бар Кохбе против Римљана. Поред папируса откривени су скелети мушкараца, жена и деце, као и нека козметичка средства и делови одеће.



НАШЛА МЕСТО

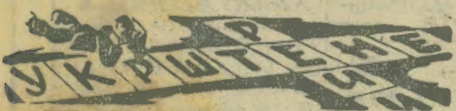
И ово је једна реткост природе која није измакла оку фоторепортера. На јако меснатом и дебелом стаблу „сместила" се бела рада са пуно цветова као да је код своје куће.

СВАКИ ФИЛМ: Мери Робертс домаћица из британског града Нита добила је од месних биоскопа сталну бесплатну улазницу. С пуним правом је ово заслужила јер читавих 50 година није пропустила ни један једини филм.



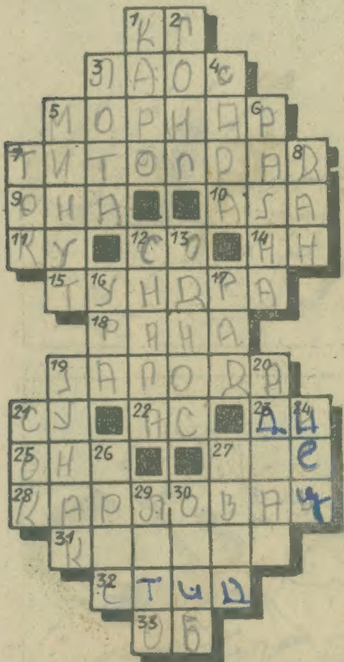
И ТО ЈЕ ЉУЉАШКА

Веома је згодно смишљено: један гумени точак причвршћен је за грану помоћу четири конопца и на њему може да се љуља двоје деце.



Водоравно: 1) скраћеница мере за тежину; 3) држава у Индокини; 5) поморац; 7) град у Црној Гори; 9) лична заменица; 10) света (турц); 11) грчко слово; 12) најпотребнији зачин; 14) скраћеница за непознату особу; 15) велика баровита равница у Сибиру; 18) повреда; 19) врста воћа; 21) француски ситан новац; 22) првак; 23) скраћеница за рачун; 25) лична заменица; 27) земљиште; 28) град у Хрватској; 31) хидратисани силикат алуминијума; 32) срам; 33) река у Сибиру.

Усправно: 1) боја у картама; 2) оркестарски инструмент; 3) аутор романа „Исландски рибар"; 4) део чизме; 5) део часа; 6) река у Немачкој; 7) кретање воде; 8) део седмице; 12) сила; 13) релација, веза; 16) сат, час; 17) посао; 19) херој; 20) француски романсијер, аутор романа „Ред"; 21) течност у биљкама; 24) мрежа; 26) град у Француској; 27) врста тканине; 29) томбола, лутрија; 30) острво на Јадрану.



РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

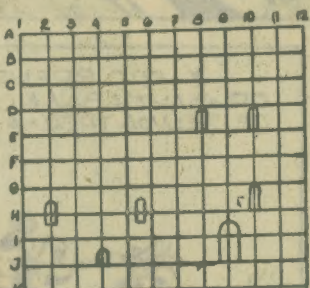
Водоравно: 1) што; 4) лед; 7) Стенливил; 10) ерг; 11) ови; 12) Уб; 13) боа; 15) љо; 16) Ласа; 18) Раун; 20) цер; 21) инч; 22) ткаља; 25) Аре 27) сом; 29) Тел; 31) „Црвенкапа"; 31) Ен; 35) Тар; 36) Лу; 37) нека; 39) кмет; 41) аја; 42) ара.

Усправно: 1) Штрбац; 2) тег; 3) он; 4) ли; 5) ево; 6) дивљач; 7) Сеул; 8) Лео; 9) Лион; 13) барка; 14) Ариље; 17) сет; 19) Уна; 23) арена; 24) Корнеј; 26) Кеплер; 27) сцена; 28) М(илован) В(идаковић); 29) та; 30) лаута; 32) ета; 33) Крк; 38) ка; 40) ма.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЗАГОНЕТНА РЕШЕТКА

Оловком у боји спојте тачке пресека линија, следећи доле назначена слова. Појавиће се леп цртеж. С7—С11, С11—А10, А10—А8, А8—С7, С7—

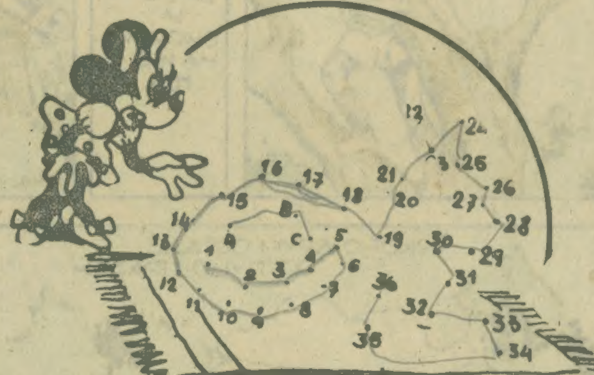


Сл. 1

Г7, Г7—Г1, Г1—Е3, Е3—Е7, Г1—Ј1, Ј1—Ј12, Ј12—Х12, Х12—Е9, Е9—Х6, Х6—Ј6, Ј3—Х3, Х3—Г4, Г4—Х5, Х5—Ј5, Х3—Х5, С11—Г11.



Сл. 2



„Ох, мој лепи тепих!"

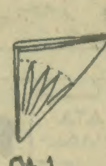
— Ох, мој лепи тепих — каже љутито Мини.

Коме се она обраћа?

Да бисте то сазнали треба једном јединим цртом да повежете све цифре по редном броју а затим сва слова по азбучном реду. На крају повежите 21 са 23, 35 са 9, С са 3.

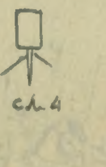
ДА ИЛИ НЕ

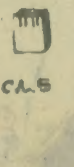
Напишите на шест једнаких квадратних папирића три пута реч „да" и три пута реч „не". Савијте их и ставите у неки шешир. После тога, затражите од неког друга да вам поставља питања. На њих ћете одговорити кад извучете једну од хартијица са „да" или „не".









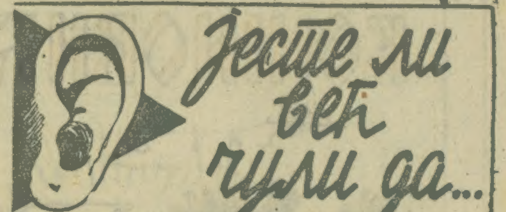






Зеленило у кући

Савијте на четворо квадрат папира зелене боје. Направите цртеж као на слици 1. Исеците. Развијте (сл. 2). Залепите на жицу, као што показује сл. 3. Да бисте направили стабло, савијте више пута папирну траку, боје кестена (сл. 4), направите зарезе (сл. 5). Омотајте (сл. 6). Пошто сте направили више листова, склопите фигуру (сл. 7).

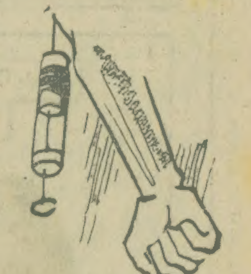


... грчки математичар и географ Ератостен (276—195. пре наше ере) израчунао је помоћу најпримитивнијих инструмената да Земљин обим износи 39.690, а пречник 12.635 километара. Тачне цифре су 40.076 и 12.756 километара.

... запремина човечјег тела износи око 60—70 хиљада кубних сантиметара и одговара коцки са странама од 40 сантиметара, док је запремина новорођенчета равна коцки чија је страна 15 сантиметара.

... од косовске битке, која је била 1389. године, до данас сваки од нас има отприлике 130.000 предака. Овај број се добија кад се за свако лице саберу два родитеља, четири претка из дедовске генерације итд. и кад се за сваки век рачунају по три генерације.

... француски лекар Шарл Права први је, 1853. године, употребио поткожну



инјекцију у циљу лечења.

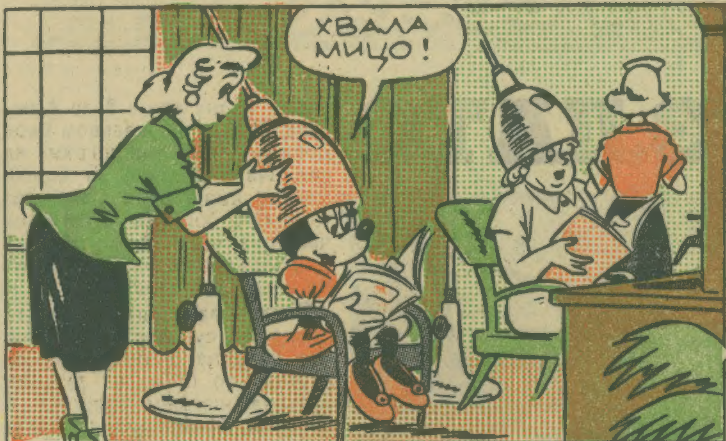
... испод Дурмитора налази се више језера од којих се једно зове Рибље. Занимљиво је да у овом језеру нема и никада није било риба.

... није добро скијати се без претходних припрема. Почетник који обично првог дана падне 100 пута утроши толико енергије, рачунато у



килограмметрима, колико је потребно да се изнесе једна тона терета на први спрат.









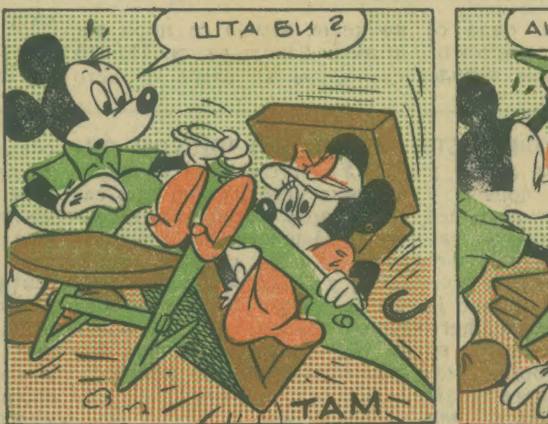










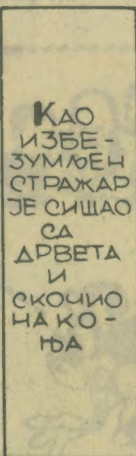
























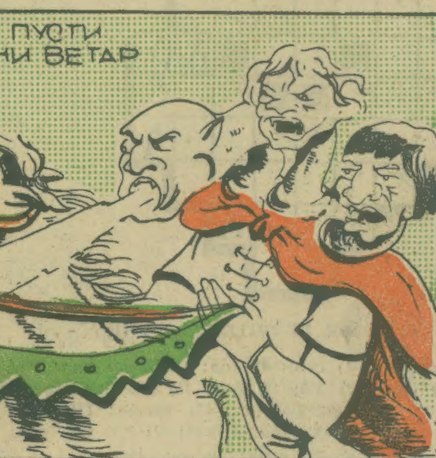












НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.